

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

T/9553. számú

törvényjavaslat

**a büntetőeljárások időszerűségének javítása céljából a büntetőeljárásról
szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról**

**Előadó: dr. Draskovics Tibor
igazságügyi és rendészeti miniszter**

Budapest, 2009. április

2009. évi ... törvény

a büntetőeljárások időszerűségének javítása céljából a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról

1. §

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 3. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Ha e törvény kivételt nem tesz, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság határozatai, valamint az ügyész és a nyomozó hatóság intézkedései ellen, illetőleg, ha e törvény azt lehetővé teszi, a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság intézkedésének elmulasztása miatt jogorvoslatnak van helye.”

2. §

A Be. 24. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„24. § (1) A bíró az ügyben a kizárási ok bejelentésétől kezdve nem járhat el, ha a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelenti be.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat kivéve a bíró a bejelentés elintézéséig az ügyben eljárhat, de az ügydöntő határozat meghozatalában nem vehet részt.

(3) A (2) bekezdés szerinti korlátozás nem vonatkozik arra az esetre, ha a kizárási okot a 21. § (1) bekezdés *e)* pontjára alapították.

(4) A bíró a (2) bekezdésében meghatározott korlátozás nélkül járhat el, ha a bejelentő a kizárási ok megtagadása után, a 21. § (1) és (3) bekezdésének ugyanazon pontjára alapított, újabb bejelentést tesz a bíró kizárása iránt.

(5) Ugyanazon bíró ellen, a 21. § (1) és (3) bekezdésének ugyanazon pontjára alapított, ismételt bejelentést, alaptalan kizárási iránti bejelentést indokolás nélkül el lehet utasítani.

(6) A bíróság elnöke intézkedik más bíró kijelölése iránt, ha a bíró a kizárási okot maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelentette be, vagy a bíró a kizárási okhoz hozzájárult. Ebben az esetben a kizárási iránt nem kell külön határozatot hozni.

(7) Ha a kizárási iránti bejelentés a (6) bekezdésben szabályozott módon nem intézhető el, és *a)* a bíróság egyesbírája ellen jelentették be, azt a bíróság másik bíróból és két ülnökből álló tanácsa,

b) a bíróság tanácsa ellen irányul, azt a bíróság másik tanácsa bírálja el.”

3. §

A Be. a következő 24/A. §-sal egészül ki:

„24/A. § (1) A 22. §-ban szabályozott esetben, vagy ha a bíróságnak nincs olyan tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, a kizárásról a másodfokú bíróság, ha pedig a kizárás iránti bejelentés a másodfokú bíróságra vagy arra is vonatkozik, a harmadfokú bíróság határoz. Ha a kizárási ok az ítéletábrára mint harmadfokú bíróságra vagy arra is vonatkozik, a kizárásról a Legfelsőbb Bíróság határoz. Ha a kizárás iránti bejelentésnek helyt adnak, az eljáró bíróság kijelölésére a 20. § irányadó.

(2) A kizárásról a bíróság tanácsulésen határoz. Ha a kizárás iránti bejelentést nem a bíró tette, vagy a kizárásához nem járult hozzá, be kell szerezni a bíró nyilatkozatát.

(3) A kizárást kimondó határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye, a kizárás megtagadását az ügydöntő határozat elleni jogorvoslatban lehet sérelmezni.

(4) A külön törvény szerinti közvetítői eljárás során előterjesztett, a közvetítő kizárását megtagadó határozat elleni fellebbezésről a bíróság a 24. § és a 24/A. § értelemszerű alkalmazásával határoz.”

4. §

(1) A Be. 28. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Ha a nyomozó hatóság önállóan végez nyomozást vagy egyes nyomozási cselekményeket [35. § (2) bek.], az ügyész felügyel arra, hogy azt e törvény rendelkezéseit megtartva végezzék (nyomozás feletti felügyelet), az eljárásban részt vevő személyek a jogaikat érvényesíthessék. Ennek érdekében az ügyész

a) nyomozást vagy feljelentéskiegészítést rendelhet el, annak lefolytatásával a nyomozó hatóságot bízhatja meg, a nyomozó hatóságot – annak illetékességi területén – nyomozási cselekmények végzésére vagy további nyomozásra, a nyomozásnak az általa megjelölt határidőn belüli befejezésére utasíthatja,

b) a nyomozási cselekményeknél jelen lehet, a nyomozás irataiba betekinthet, azokat magához kérheti,

- c) a nyomozó hatóság határozatát megváltoztathatja vagy hatályon kívül helyezheti, a nyomozó hatóság határozata, intézkedése ellen, illetve intézkedésének elmulasztása miatt a hozzá megküldött panaszokat elbírálja,
- d) a feljelentést elutasíthatja, a nyomozást megszüntetheti, a nyomozó hatóságot a nyomozás megszüntetésére utasíthatja,
- e) az eljárást magához vonhatja.”

(2) A Be. 28. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (5)-(7) bekezdés számozása (6)-(8) bekezdésre módosul:

„(5) Ha a nyomozó hatóság önállóan végzi a nyomozást, az ügyész akkor adhat utasítást valamely eljárási cselekmény elvégzésének mellőzésére, ha az eljárási cselekmény elvégzése törvénysértő.”

5. §

A Be. 36. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A nyomozó hatóságok a legfőbb ügyész engedélyével a külön törvényben meghatározott feltételek esetén az Európai Unió tagállamainak nyomozó hatóságai, továbbá az Európai Rendőrségi Hivatal (EUROPOL) részvételével egy ügyre vagy ügyek meghatározott csoportjaira közös nyomozó csoportot alakíthatnak, illetőleg abban részt vehetnek.”

6. §

A Be. 47. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (3) bekezdés számozása (4) bekezdésre módosul:

„(3) Ha a terhelt fogva van, a meghatalmazott védő személyéről és elérhetőségéről az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság, amely előtt az eljárás folyik, haladéktalanul értesíti a fogvatartást végrehajtó intézetet.”

7. §

A Be. 48. § (8) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(8) Ha a terhelt fogva van, a kirendelt védő személyéről és elérhetőségéről a kirendelő haladéktalanul értesíti a fogvatartást végrehajtó intézetet.”

8. §

A Be. 63/A. § (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság a bűncselekmény elkövetését közvetlenül lehetővé tevő, a büntetőeljárás során megállapított okokról és körülményekről a további bűncselekmények megelőzése végett, ha ez szükséges, haladéktalanul, de legkésőbb az eljárása befejezésekor tájékoztatja a bűnözés megelőzésére illetékes állami vagy önkormányzati szervet.

(2) Ha a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság az eljárása során olyan tényt állapít meg, vagy körülményt észlel, amely miatt hivatalból további bírósági, adóigazgatási vagy más közigazgatási eljárás, illetőleg más eljárás kezdeményezésének vagy lefolytatásának van helye, e célból az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervet tájékoztatja.”

9. §

A Be. 67. § (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) Az idézés és az értesítés írásban, illetőleg más alkalmas módon vagy eszközzel – különösen távbeszélő, telefax, számítógép útján – vagy a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság előtti személyes megjelenés alkalmával szóban történik. Az idézésnek, illetőleg értesítésnek tartalmaznia kell

a) a megidézettnek hol, mikor, milyen minőségben kell megjelennie,

b) az értesített hol, mikor, milyen minőségben jelenhet meg,

c) az idézés, illetőleg az értesítés alapjául szolgáló eljárási cselekmény várható időtartamát (órákban),

d) a távolmaradás következményeire való figyelmeztetést,

e) a vádirat benyújtása után a vádlott nevét és az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megjelölését.

(3) Sajtóhirdetményben tehető közzé az értesítés, ha ezt az érdekeltek rendkívül nagy száma indokolttá teszi.”

10. §

A Be. a következő 67/A. §-sal egészül ki:

„67/A. § (1) A bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és a védő egymással az írásbeli kapcsolatot a külön jogszabályok szerint meghatározott központi rendszer útján tartja.

(2) A bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság és a jogi képviselő vagy a képviselőként eljáró ügyvéd egymással az írásbeli kapcsolatot a külön jogszabályok szerint meghatározott központi rendszer útján tartja.”

11. §

A Be. 69. §-a a következő (8) bekezdéssel egészül ki:

„(8) Ha a tanú, illetve a szakértő idézése külföldről történik, és az idézett nem tesz eleget az idézésnek, vele szemben az (1)-(5) bekezdés szerinti jogkövetkezmények nem alkalmazhatók.”

12. §

A Be. 70. § (1) bekezdése a következő *f*) ponttal egészül ki:

[A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság hivatalos iratának az érintett személy részére átadása (kézbesítés) történhet]

„*f*) külön jogszabályok szerint.”

13. §

A Be. a következő 71/B. §-sal egészül ki:

„71/B. § (1) Bíróság, ügyészség, közjegyző, bírósági végrehajtó, pártfogó felügyelő, jogi segítő, nyomozó hatóság vagy közigazgatási hatóság megkeresésére – törvényben meghatározott feladataik ellátásához szükséges mértékben és időtartamban – a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság a büntetőügy iratait vagy annak hiteles másolatát megküldi, illetve azokba betekintést engedélyez.

(2) Törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, illetőleg az Európai Közösségek jogi aktusával létrehozott szerv megkeresésére – a szerv nemzetközi szerződésben vagy az Európai Közösségek kötelező jogi aktusában meghatározott feladatainak ellátásához szükséges

mértékben és időtartamba – a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság a büntető ügyről – indokolt esetben az érintettek személyes adatainak közlésével – felvilágosítást ad, a büntetőügy irataiba betekintést engedélyezhet, a büntetőügy iratairól hiteles másolatot ad át.”

14. §

A Be. 115. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy (dolog), amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény elkövetésének vagy elkövetőjének nyomait hordozza, vagy a bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a bűncselekményt elkövették.”

15. §

A Be. 116. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) A (2) bekezdés nem alkalmazható a 151. § (2) bekezdésében felsorolt dolgokra.”

16. §

A Be. 117. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A terhelt kihallgatása előtt meg kell állapítani a személyazonosságát, ennek érdekében meg kell kérdezni a terhelt nevét, születési nevét, korábbi nevét, születési idejét és helyét, anyja nevét, lakóhelyének és tartózkodási helyének lakcímét, a személyazonosító okmánya számát és az állampolgárságát. Ezekre a kérdésekre a terhelt akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástételt megtagadja.”

17. §

A Be. 126. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az őrizetbe vétel szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja – különösen tettenérés – esetén rendelhető el, feltéve, hogy a terhelt előzetes letartóztatása valószínűsíthető. Az őrizetbe vétel elrendelhető abban az esetben is, ha a 281. § (6) bekezdésében meghatározott feltételek fennállnak (tárgyalási őrizet).”

18. §

A Be. 132. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Az előzetes letartóztatás megszűnik,

a) ha annak tartama a két évet eléri, és a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,

b) ha annak tartama a négy évet eléri, és a terhelttel szemben tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás,

c) ha annak tartama – az *a)* és *b)* pont alá nem tartozó esetben – a három évet eléri,

kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás esetét, továbbá ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás vagy hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.”

19. §

A Be. 136. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Ha a nyomozás befejeződött, és a vádemelésre várhatóan a nyomozás 176. § (2) bekezdése második mondatában megállapított határidejének lejárta után kerül sor, e határidő lejárta előtt az ügyész indítványára a bíróság az előzetes letartóztatást legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja. Ha ez alatt vádemelésre nem került sor, a bíróság az előzetes letartóztatást további, legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja. Az előzetes letartóztatás ebben az esetben is az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig tart, de ha annak tartama a 132. § (3) bekezdésében meghatározott, az ott írt megkülönböztetés szerinti tartamot eléri, azt meg kell szüntetni.”

20. §

A Be. 137. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A lakhelyelhagyási tilalom elrendeléséről a bíróság határoz. A lakhelyelhagyási tilalmat elrendelő határozatában a bíróság előírhatja, hogy a terhelt meghatározott időközönként a rendőrségen jelentkezzék, és a lakhelyelhagyási tilalom célját biztosító más korlátozásokat is elrendelhet. A bíróság úgy rendelkezhet, hogy a lakhelyelhagyási tilalom előírásainak megtartását a rendőrség – a terhelt hozzájárulásával – a terhelt mozgását nyomon követő

technikai eszközzel is ellenőrizze. A lakhelyelhagyási tilalom előírásai megtartásának ellenőrzéséről külön jogszabály rendelkezik.”

21. §

(1) A Be. 151. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A lefoglalás a bizonyítás érdekében vagy az elkobzás, illetőleg a vagyonekobzás biztosítására a dolognak a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság általi őrzésbe vétele vagy megőrzésének más módon történő biztosítása.”

(2) A Be. 151. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elrendeli annak a dolognak – ideértve a nyomozó hatóság által saját segédanyagainak és eszközeinek a felhasználásával létrehozott dolgokat, azokat a dolgokat, amelyeket valamely tárgyról vagy tárgyból úgy különítenek el, hogy értéke nincs és önmagában hasznavethetetlen, és azokat a dolgokat is, amelyek gazdátlanok tekintendők –, illetőleg számítástechnikai rendszernek vagy ilyen rendszer útján rögzített adatokat tartalmazó adathordozónak a lefoglalását, amely

a) bizonyítási eszköz,

b) a törvény értelmében elkobozható vagy amelyre vagyonekobzás rendelhető el.”

22. §

A Be. 155. §-a a következő (9) bekezdéssel egészül ki:

„(9) Ha a dolog lefoglalására nem az elkobzás, illetőleg a vagyonekobzás biztosítása érdekében került sor, és a lefoglalt dolgot szakértő már megvizsgálta, újabb szakértő kirendelését az arra jogosultak nem kérték, és további szakértői vizsgálatot a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság sem tart indokoltnak, akkor a lefoglalást meg kell szüntetni.”

23. §

A Be. 165. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„165. § (1) Az ügyész rendelkezik a nyomozásról. Az ügyész a nyomozó hatóságot utasítja. Az ügyész betekinthez a nyomozó hatóságok külön jogszabályban meghatározott nyilvántartásaiba, és ezek adatait felhasználhatja. Egyes nyomozási cselekmények teljesítése

végzett az ügyész akkor is a nyomozó hatósághoz fordulhat, ha egyébként a nyomozást maga végzi.

(2) A nyomozó hatóság az ügyésznek az ügy nyomozására vonatkozó utasításait határidőre teljesíti, az ügyészt – annak rendelkezése szerint – a nyomozás elrendeléséről és az ügy állásáról írásban tájékoztatja. Ha a nyomozó hatóság észleli, hogy olyan eljárási cselekmény elvégzése, illetőleg határozat meghozatala szükséges, amelyről a döntés a bíróság, illetőleg az ügyész hatáskörébe tartozik, erről az ügyészt haladéktalanul tájékoztatja.

(3) Az ügyész a határozatai előkészítésére a nyomozó hatóságot utasíthatja.

(4) Az (1)-(3) bekezdés rendelkezéseit akkor is alkalmazni kell, ha a nyomozó hatóság a nyomozást a 35. § (2) bekezdése alapján önállóan végzi.

(5) Az ügyész az utasítást, a nyomozó hatóság a tájékoztatást – a (6) bekezdés esetét kivéve – írásban adja.

(6) Halasztást nem tűrő esetben az ügyész az utasítást, a nyomozó hatóság a tájékoztatást szóban is adhatja, azonban az ügyész az utasítást, a nyomozó hatóság a tájékoztatást utólag, haladéktalanul írásban megismétli.

(7) A nyomozó hatóság vezetője az ügyészi utasítás ellen felettes szerve útján előterjesztést tehet a felettes ügyészhez. A felettes szerv az előterjesztést az arra vonatkozó ténybeli és szakmai álláspontjának kifejtésével továbbítja a felettes ügyészhez. Az előterjesztésnek nincs halasztó hatálya.

(8) A felettes ügyész az előterjesztés alapján az iratokat megvizsgálja és a vizsgálata eredményéről, jogi álláspontjáról az előterjesztőt az előterjesztés hozzá érkezésétől számított tizenöt napon belül írásban tájékoztatja.”

24. §

A Be. a következő 165/A. §-sal egészül ki:

„165/A. § (1) Az ügyész a nyomozó hatóság önállóan végzett nyomozása felett fokozott felügyeletet gyakorol, ha

a) az ügy ténybeli, jogi megítélése vagy a bűncselekmény bizonyítása bonyolult,

b) a nyomozás során lényeges törvénysértést, mulasztást vagy a nyomozás eredményességét veszélyeztető körülményt észlelt,

c) a gyanúsított személyi szabadságát elvonó kényszerintézkedés hatálya alatt áll,

d) a meghatározott személy ellen folyó nyomozás megindításától [Be. 176. § (2) bek.] számított egy év eltelt, illetőleg a meghosszabbított határidőben el fog telni,

e) a nyomozás olyan bűncselekmény miatt folyik, amelyet a törvény tíz évet meghaladó szabadságvesztéssel fenyeget,

f) a bíróság az ügyben tanút különösen védetté nyilvánított,

g) az ügyben fedett nyomozó igénybevétele engedélyezte,

h) az ügy közérdeklődésre tarthat számot.

(2) Az ügyész a nyomozó hatóság önállóan végzett nyomozása felett fokozott felügyeletet gyakorolhat akkor is, ha a gyanúsított személyi szabadságát korlátozó kényszerintézkedés elrendelése óta hat hónap eltelt.

(3) Az ügyész a nyomozó szerv vezetőjével írásban közli, ha az ügyben fokozott ügyészi felügyeletet gyakorol.

(4) A nyomozó hatóság a fokozott ügyészi felügyelet bejelentésének tényéről – annak indokának megjelölése nélkül – feljegyzést készít. A feljegyzést a nyomozási iratba kell fűzni.

(5) Fokozott felügyelet gyakorlása esetén az ügyész az ügy iratait havonta megvizsgálja és az e törvény szerinti szükséges intézkedést – figyelemmel a 28. § (4) és (5) bekezdésében foglaltakra – megteszi.”

25. §

A Be. 169. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Ha névcseré, szám- vagy számítási hiba és más hasonló elírás történt, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság a határozat kijavítását mind indítványra, mind hivatalból elrendelheti. A kijavítást a határozatra fel kell jegyezni.”

26. §

A Be. 175. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A polgári perben az államot az igazságügyért felelős miniszter képviseli. A polgári perben eljáró bíróság a kereset elbírálása előtt beszerzi a feljelentés elutasításáról határozatot hozott ügyész nyilatkozatát a felperes sérelmére elkövetett cselekményről, illetőleg a cselekménnyel okozott kárról. Az ügyész nyilatkozata nem terjedhet ki olyan tényre, amelynek alapján az elkövető személyére, illetve a feljelentés elutasításának indokaira lehet következtetni.”

27. §

A Be. 178/A. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha meghatározott személy megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, e személyről be kell szerezni a bünyügyi nyilvántartás és a központi szabálysértési nyilvántartás adatait, és – ha annak külön törvényben meghatározott feltételei fennállnak – a szervezett bűnözés elleni fellépés koordinációjáért felelős közigazgatási szerv adatnyilvántartásában kezelt adatokat.”

28. §

A Be. 186. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A sértett, illetőleg a tanú vallomását vagy egyébként személyi adatait tartalmazó, a nyomozás során keletkezett, illetőleg annak során beszerzett, benyújtott vagy csatolt iratról készült másolaton nem tüntethetők fel a sértett, illetőleg a tanú személyi adatai. Nem adható másolat az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság határozatának tervezetéről. Nem adható másolat az ügyész és a nyomozó hatóság között a 165. §, valamint a 165/A. § alapján keletkezett iratokról, kivéve azt, amely az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak az ügygel kapcsolatos jogi álláspontját tartalmazza – ideértve különösen a nyomozási cselekmény elvégzésére vonatkozó ügyészi utasítást tartalmazó iratot, feltéve, ha a megjelölt nyomozási cselekmény végrehajtásra került –, ha az nyomozási érdeket nem sért.”

29. §

A Be. 188. § (1) bekezdése a következő *c)* ponttal egészül ki:

[Az ügyész határozattal felfüggeszti a nyomozást, ha]

„*c)* az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható,”

30. §

(1) A Be. 189. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A nyomozó hatóság határozattal felfüggesztheti a nyomozást a 188. § (1) bekezdésének *a)*, *c)*, *e)* és *h)* pontjában meghatározott esetekben. A nyomozást felfüggesztő határozatot a nyomozó hatóság az ügyésznek haladéktalanul megküldi.”

(2) A Be. 189. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:

„(2) A 188. § (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott esetben az ügyész és a nyomozó hatóság az ügyet nyilvántartásba veszi, és ha az elkövető személyére utaló újabb adat birtokába jut, a nyomozást folytatja.”

31. §

A Be. 190. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdés *a)*, *b)*, *e)*, *g)* és *h)* pontjában meghatározott esetekben, továbbá, ha a büntethetőséget a gyermekkor zárja ki [Btk. 22. § *a)* pont], a nyomozás megszüntetésére a nyomozó hatóság is jogosult. A nyomozást megszüntető határozatot a nyomozó hatóság az ügyésznek haladéktalanul megküldi.”

32. §

(1) A Be. 267. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Ha a vád elejtése esetén pótmagánvádnak van helye, a bíróság tizenöt napon belül kézbesíti a sértettnek az ügyész vádelejtést tartalmazó nyilatkozatát, továbbá tájékoztatja a 229. § (3) bekezdésében foglaltakról. Ha a sértett hatvan napon belül nem lép fel pótmagánvádlóként, az eljárást a bíróság megszünteti. Erre a sértettet figyelmeztetni kell. Ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni, a vádindítványt a bírósághoz nyújtja be. A pótmagánvádló jogi képviselője a vádindítvány benyújtásától kezdve kötelező.”

(2) A Be. 267. §-a a következő (4) és (5) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (4) és (5) bekezdés számozása (6) és (7) bekezdésre módosul:

„(4) Ha a sértett a személyes költségmentesség és a pártfogó ügyvédi képviselő engedélyezése iránt kérelmet terjesztett elő, a (3) bekezdés szerinti határidőt a kérelem tárgyában hozott jogerős határozat közzétételétől kell számítani.

(5) Ha a sértett a (4) bekezdés szerinti kérelmet terjesztett elő, erről a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja az ügyben addig eljáró bíróságot. A tájékoztatás elmulasztása esetén a (4) bekezdés szerinti határidő-számítás nem alkalmazható. Erre a sértettet figyelmeztetni kell.”

33. §

A Be. 268. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (2) és (3) bekezdés számozása (3) és (4) bekezdésre módosul:

„(2) A bíróság a megkeresésre vonatkozó szabályok szerint okiratok, adatok rendelkezésre bocsátását, valamint felvilágosítás adását kérheti állami és helyi önkormányzati szervtől, hatóságtól, köztestülettől, gazdálkodó szervezettől, alapítványtól, közalapítványtól és társadalmi szervezettől. Ennek keretében a bizonyítás eredményessége érdekében adatok szolgáltatását igényelheti különösen az adóhatóságtól, az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől, a banktitoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak, egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől, a hírközlési szolgáltatást nyújtó szervezettől, a közúti közlekedési nyilvántartásból, valamint az ingatlan-nyilvántartásból is. A bíróság beszerzi a vádlottra vonatkozó bűnügyi nyilvántartás és a központi szabálysértési nyilvántartás adatait is.”

34. §

A Be. 272. §-a a következő (9) bekezdéssel egészül ki:

„(9) Előkészítő ülésnek akkor is helye van, ha az ügy különös bonyolultságára figyelemmel a bizonyítás keretének, terjedelmének, a bizonyítás felvétele sorrendjének meghatározása érdekében az ügyész, a vádlott és a védő meghallgatása látszik szükségesnek.”

35. §

A Be. 281. § (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) Az (5) bekezdés esetében, ha a (9) bekezdés alkalmazásának nincs helye, a megjelent személyek kihallgatását, illetőleg meghallgatását követően a tárgyalást el kell napolni, és a meg nem jelent vádlottnak a következő tárgyalási hatánapra történő elővezetését kell elrendelni. Ha a bírósági eljárás során a meg nem jelent vádlott elővezetését már elrendelték, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén elfogatóparancsot kell kibocsátani vagy – a (7) bekezdés esetét kivéve – ha a vádlott lakóhelye, illetve tartózkodási helye ismert, a vádlott tárgyalási őrizetét kell elrendelni. Ha a vádlottnak nincs védője, számára védőt kell kirendelni. A tárgyalási őrizet elrendeléséről szóló határozatot a kényszerintézkedés foganatba vételekor a rendőrség kézbesíti a vádlott részére. A határozat fellebbezésre tekintet nélkül

végrehajtható. A tárgyalási őrizet tartama a hetvenkét órát nem haladhatja meg. A tárgyalási őrizet foganatba vételét követően a vádlottat hetvenkét órán belül a tárgyalási őrizetet elrendelő bíróság elé kell állítani. A bíróság a vádlottat meghallgatja és a meghallgatás eredményétől függően a vádlott előzetes letartóztatását rendelheti el. Ha a bíróság a vádlott előzetes letartóztatását nem rendelte el, a vádlottat szabadon kell bocsátani.”

36. §

A Be. 287. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Ha a hivatásos bíró vagy az ülnök személyében változás történt, a tárgyalás hat hónapon belül a tárgyalás anyagának ismertetésével is megismételhető. A tárgyalás anyagának ismertetése után figyelmeztetni kell az ügyészt, a vádlottat és a védőt arra, hogy az ismertetésre észrevételt tehet, és az ismertetés kiegészítését kérheti. A figyelmeztetést és az észrevételt jegyzőkönyvbe kell foglalni.”

37. §

A Be. 325. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A nem a kihirdetéskor bejelentett fellebbezést az első fokú bíróságnál kell írásban vagy telefax, illetve számítógép útján benyújtani, illetőleg jegyzőkönyvbe mondani.”

38. §

A Be. 335. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (2) bekezdés számozása (3) bekezdésre módosul:

„(2) Ha a bíróság az ítéletében megállapítja a bűncselekménnyel okozott kár, vagyoni hátrány, adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés összegét, illetve a bűncselekmény elkövetési értékét, ezen összeg mértékéig az előterjesztett polgári jogi igényt érdemben el kell bírálni.”

39. §

A Be. 349. §-a a következő (3) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Ha a másodfokú bíróság az első fokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozó részét hatályon kívül helyezi, vagy a fellebbezéssel nem érintett vádlottat

felmenti, és az első fokú bíróság által e vádlott tekintetében kiszabott büntetést összbüntetésbe foglalták, a másodfokú bíróság az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezi.”

40. §

A Be. 373. § (1) bekezdés II. *a)* és *b)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A másodfokú bíróság

II. hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha]

„*a)* a bíróság nem volt törvényesen megalakítva, vagy a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen [240. § (1) bekezdés],

b) az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.”

41. §

A Be. 386. § (1) bekezdése a következő *b)* ponttal egészül ki, és a jelenlegi *b)* pont jelölése *c)* pontra módosul:

[A másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével]

„*b)* olyan cselekmény miatt állapította meg a vádlott bűnösségét, amelyről az első fokú bíróság nem rendelkezett,”

42. §

A Be. 387. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) Ha a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel nem érintett vádlottra vonatkozó részét hatályon kívül helyezi, vagy a fellebbezéssel nem érintett vádlottat felmenti, és a másodfokú bíróság által e vádlott tekintetében kiszabott büntetést összbüntetésbe foglalták, a harmadfokú bíróság az összbüntetési ítéletet is hatályon kívül helyezi.”

43. §

A Be. 517. § (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(1) Az ügyész a terheltet a bűncselekmény elkövetésétől számított harminc napon belül bíróság elé állíthatja, ha

a) a bűncselekményre a törvény nyolc évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetést rendel,

b) az ügy megítélése egyszerű,

c) a bizonyítékok rendelkezésre állnak,

d) a terheltet tetten érték, vagy a bűncselekmény elkövetését beismerte.

(2) Ha a bíróság elé állítás (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott feltételei fennállnak, tettenérés esetén az ügyész a terheltet a bűncselekmény elkövetésétől számított harminc napon belül bíróság elé állítja.”

44. §

A Be. 519. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A bíróság elé állítás előtt elrendelt személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés a bíróság elé állítás napján tartott tárgyalás befejezéséig tart. Ha az 517. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek is fennállnak, az őrizetbe vétel bíróság elé állítás céljából is elrendelhető. Az őrizet legfeljebb hetvenkét óráig tarthat. Ha a bíróság az iratokat az ügyészhez visszaküldi, az ügyész indítványára az általános szabályok szerint határoz a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedésekről.”

45. §

A Be. 522. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A vád előterjesztése után a bíróság az iratokat az ügyésznek visszaküldi, ha a bűncselekmény elkövetésétől a bíróság elé állításig több mint harminc nap telt el, a bűncselekményre a törvény nyolcévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel, vagy a bizonyítási eszközök nem állnak rendelkezésre.”

46. §

A Be. 529. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha az elfogatóparancs kibocsátása tizenöt napon belül nem vezetett eredményre, a bíróság erről az ügyészt tájékoztatja. Ha az ügyész indokoltnak tartja, hogy a tárgyalást a vádlott távollétében tartsák meg, illetőleg folytassák, a bíróság tájékoztatásától számított tizenöt napon belül erre indítványt tesz.”

47. §

A Be. XXVI. Fejezete helyébe a következő Fejezet lép:

„XXVI. Fejezet

LEMONDÁS A TÁRGYALÁSRÓL

533. § A tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás esetén e törvény rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

534. § (1) A tárgyalásról lemondás során az ügyész és a terhelt közötti írásbeli megállapodás jön létre, amely tartalmazza a terhelt által beismert bűncselekmény leírását, a Btk. szerinti minősítését, az ügyész és a terhelt nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy milyen nemű és mértékű, illetőleg tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesz tudomásul.

(2) A tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárásban – ha a megállapodás szerinti büntetés szabadságvesztés – a Btk. 85/A. §-ának, illetőleg a Btk. 87/C. §-ának alapulvételével meghatározott mértékű szabadságvesztésben lehet megállapodni.

(3) A megállapodásban a büntetés, illetőleg intézkedés mértékének, tartamának alsó és felső határát kell rögzíteni.

(4) Ha a terhelt a tárgyaláshoz való jogáról lemond, valamint bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tesz, és a megállapodás tartalmával a bíróság egyetért, a bíróság az ügyész indítványára a nyolc évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt indított eljárásban nyilvános ülésen hozott ítélettel megállapíthatja a vádirattal egyező tényállás, valamint a vádirattal egyező minősítés miatt a vádlott bűnösségét, és büntetést szabhat ki, illetőleg intézkedést alkalmazhat.

(5) A bíróság az ítéletben az ügyész által a vádiratban indítványozott nemű büntetést, illetőleg intézkedést szabhat ki, illetőleg alkalmazhat, amelynek tartamát, illetve mértékét a vádiratban indítványozott keretek között határozhatja meg.

(6) A magánvádló, illetőleg a pótmagánvádló a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás lefolytatását nem indítványozhatja.”

535. § (1) A tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárásra – az 536. § (1) bekezdése szerinti esetet kivéve – nem kerülhet sor, ha a terhelt

a) a bűncselekményt bünszervezetben követte el,

b) bűncselekménye halált okozott.

(2) A bíróság a polgári jogi igényt nem utasíthatja el.

A tárgyalásról lemondás együttműködő terhelt esetén

536. § (1) Azzal szemben, aki a bűncselekményt bünszervezetben (Btk. 137. § 8. pont) követte el, és a nyomozás során az ügy, illetőleg más büntető ügy bizonyításához hozzájárulva az ügyésszel, illetőleg a nyomozó hatósággal jelentős mértékben együttműködött, de a nyomozás megszüntetésére bármely okból nem került sor, a tárgyalásról lemondásnak nyolc évi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt is helye van.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott személy esetén a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárásban a Btk. 98. §-a, valamint a Btk. Általános Részében a bünszervezetben elkövetett bűncselekményre előírt szigorúbb rendelkezések nem alkalmazhatóak. A büntetést a Btk. 85/A. §-ának, illetőleg a Btk. 87/C. §-ának az alapulvételével kell kiszabni. Ha a bűncselekményre a törvény nyolc évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel, a büntetést e büntetési tételkeret között kell kiszabni.

Ügyész eljárása

537. § Az ügyész az ügy körülményeinek, így különösen a terhelt személye és az elkövetett bűncselekmény figyelembevételével a vádiratban indítványozhatja az ügy nyilvános ülésen való elbírálását, ha az ügyész és a terhelt írásban megállapodott a vádról, amely tartalmazza a terhelt által beismert bűncselekmény leírását, a Btk. szerinti minősítését, az ügyész és a terhelt nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy milyen nemű, mértékű, tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesz tudomásul.

538. § (1) Ha az ügyész a 193. § (1) bekezdése szerinti eljárási cselekményt maga végezte, ennek megtörténte után, ha pedig azt a nyomozó hatóság végezte, az iratok hozzá érkezését követő harminc napon belül az ügy iratait megvizsgálja, és ennek eredményéhez képest dönt arról, hogy a nyomozás során a bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tevő terheltnek a tárgyalásról lemondásra irányuló kezdeményezését elfogadja-e. Ha az ügyész a kezdeményezéssel egyetért, erről határozatot hoz. A határozat ellen nincs helye panasznak.

(2) Ha az ügyész a kezdeményezéssel nem ért egyet, erről a terheltet értesíti.

(3) Az (1) bekezdésben megjelölt határidő a 216. § (3) bekezdés szerint meghosszabbítható.

(4) Ha az ügyész a terhelt kezdeményezését elfogadja, az eljárásban védő részvétele kötelező. Az ügyész a terhelt részére – ha nincs védője – védőt rendel ki, és gondoskodik arról, hogy a védő a nyomozás iratait megismerhesse.

(5) Az ügyész a terhelt kezdeményezésének elfogadásáról szóló határozat meghozatalát követő harminc napon belül vádat emel.

(6) Az ügyész a terheltet meghallgatja és közli

a) a terhelt által beismert bűncselekmény leírását,

b) a Btk. szerinti minősítését,

c) továbbá azt, hogy milyen nemű, mértékű, tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesz tudomásul.

(7) Az ügyész a terheltet tájékoztatja a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás következményeiről, illetőleg arról, hogy a megállapodást a bíróság nem köteles elfogadni. A tájékoztatást és a terhelt nyilatkozatát jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(8) Ha a terhelt az ügyész (6) bekezdés szerinti közlését elfogadja, az ügyész és a terhelt írásban megállapodik. A megállapodás tartalmazza a terhelt által beismert bűncselekmény leírását, a Btk. szerinti minősítését, az ügyész és a terhelt nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy milyen nemű, mértékű, tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesz tudomásul.

(9) Az e fejezet szabályai szerint létrejött, írásba foglalt megállapodás a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás célján túlmenően joghatás kiváltására nem alkalmas.

(10) Az ügyész a megállapodásban foglaltakkal azonos tényállás és minősítés miatt vádat emel, és indítványt tesz az ügy nyilvános ülésen történő elbírálására, a megállapodásban rögzített nemű, mértékű, tartamú büntetés, illetőleg intézkedés alkalmazására, annak alsó és felső határának megjelölésével.

(11) Az ügyész a vádirattal és a nyomozás irataival együtt a megállapodást és az annak alapjául szolgáló jegyzőkönyvet is benyújtja a bíróságnak.

539. § (1) Ha az ügyész és a terhelt között a megállapodás nem jön létre, az ügyész a terhelt kezdeményezéséről a bíróságot nem tájékoztathatja, az ezzel összefüggésben keletkezett iratokat nem nyújthatja be a bírósághoz.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben, továbbá ha a bíróság a megállapodás tartalmával nem ért egyet, vagy az e fejezet szerint az ügyet tárgyalásra utalja, a megállapodásban foglalt nyilatkozatok sem az ügyészt, sem a terheltet nem kötik.

(3) Az ügyész az ügy nyilvános ülésen való elbírálására vonatkozó indítványát nem vonhatja vissza. Ha az ügyész az ülés eredményéhez képest úgy látja, hogy a vádlott súlyosabb bűncselekményben bűnös, vagy más bűncselekményben is bűnös, indítványozza az ügy tárgyalásra utalását.

540. § (1) A nyomozás során beismerő vallomást nem tett terhelt a nyomozás befejezése után, de legkésőbb a vádirat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül az ügyésznél kezdeményezheti, hogy az ügyész indítványozza az ügy nyilvános ülésen való elbírálását.

(2) Ha az ügyész a kezdeményezéssel egyetért, a meghallgatás során a terheltet részletesen meghallgatja a vád tárgyává tett cselekményről, és közli, hogy milyen nemű, mértékű, tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesz tudomásul. Az ügyész az 538. § (7) bekezdésében foglaltakat is közli a terhelttel.

(3) Ha az ügyész és a terhelt között az 538. § (8) bekezdésében megjelölt megállapodás létrejön, az ügyész indítványt tesz az ügy nyilvános ülésen történő elbírálására, a megállapodásban rögzített nemű, mértékű, tartamú büntetés, illetőleg intézkedés alkalmazására. Az ügyész az indítványokkal kiegészített vádirattal együtt a megállapodást és az annak alapjául szolgáló jegyzőkönyvet is benyújtja a bíróságnak.

(4) Ha az ügyész és a terhelt között a megállapodás nem jön létre, az ügyész a terhelt kezdeményezéséről a bíróságot nem tájékoztathatja, az ezzel összefüggésben keletkezett iratokat nem nyújthatja be a bírósághoz.

A bíróság eljárása

541. § (1) Ha a bíróság a vádiratban megjelölt tényállással, minősítéssel és az ügyész által indítványozott büntetés, illetőleg intézkedés nemével, mértékével, illetőleg tartamával egyetért, akkor az ügyet az ügy iratainak a bírósághoz érkezését követő hatvan napon belül nyilvános ülésre tűzi ki.

(2) A tárgyalásról lemondás esetén a bíróság egyesbíróként jár el. A nyilvános ülésen az ügyész és a védő részvétele kötelező.

(3) A nyilvános ülés előkészítésére a tárgyalás előkészítésének szabályai irányadók.

542. § (1) A nyilvános ülésen az ügyész ismerteti a vádat, és az ügynek a nyilvános ülésen alapuló elbírálására vonatkozó indítványát, továbbá a büntetés, illetőleg intézkedés nemére, mértékére, tartamára vonatkozó indítványát.

(2) A vád és az indítványok ismertetését követően a bíróság tájékoztatja a vádlottat a tárgyalásról lemondás és a bíróság előtt tett beismerése következményeiről, különösen az 542/A. § (5) bekezdésében és az 542/C. § (1) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezésekről.

(3) Ezt követően a bíróság a vádlottat felhívja, hogy nyilatkozzék lemond-e a tárgyalásról, illetőleg a bűnösségét elismeri-e.

(4) A nyilatkozat megtétele előtt a bíróság lehetővé teszi, hogy a vádlott a védővel tanácskozzék.

(5) Ha a vádlott a bűnösségét elismeri, a tárgyalásról lemond és a bíróság e tény, az eljárás iratai, valamint – szükség esetén – az ügyészhez, a vádlotthoz és a védőhöz intézett kérdésekre adott válaszok alapján nem látja akadályát az ügy nyilvános ülésen való elintézésének, a vádlottat kihallgatja a vád tárgyává tett cselekményről. Egyéb esetben a bíróság az ügyet tárgyalásra utalja. E végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

542/A. § (1) Ha a vádlott a vallomástételt megtagadja, a bíróság az ügyet tárgyalásra utalja, e végzés ellen nincs helye fellebbezésnek. Erre a vádlottat a kihallgatás megkezdése előtt figyelmeztetni kell.

(2) Ha a vádlott kihallgatását követően a bíróság úgy ítéli meg, hogy a vádlott beszámítási képessége, beismerésének önkéntessége vagy hitelt érdemlősége iránt ésszerű kétely mutatkozik, továbbá ha – az 540. § (1) bekezdése szerinti esetet kivéve – a vádlott vallomása a nyomozás során, valamint az ügyész előtt tett vallomásától lényegesen eltér, az ügyet tárgyalásra utalja. E végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

(3) Ha a bíróság a tárgyalásra utalásra nem lát alapot, a vádlottat a bünteteskiszabási körülményekre is kihallgatja.

(4) A vádlott kihallgatásának befejezése után az ügyész, ezt követően a védő felszólalhat.

(5) A bíróság a vádlott bűnösségét a beismerő vallomására és a nyomozás irataira alapítja.

(6) Ha a vádtól eltérő minősítés látszik megállapíthatónak, a bíróság az ügyet tárgyalásra utalja. E végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

(7) A bűnösséget megállapító ítélet indokolásában a 258. § (3) bekezdés *a)-c)* pontjában foglaltakon kívül a büntetéskiszabási körülmények és az alkalmazott jogszabályok megjelölése mellett elegendő a tárgyalásról lemondás tényére utalni.

542/B. § Ha az ügyész a nyilvános ülést az 538. § (10) bekezdése alapján indítványozta, és a bíróság a nyilvános ülésen az ügyet tárgyalásra utalta – feltéve, hogy a tárgyalás megtartásának nincs akadálya –, a bíróság a tárgyalást nyomban megtartja. A tárgyalásra a XIII. Fejezet rendelkezései az irányadók.

A másodfokú bírósági eljárás

542/C. § (1) A bűnösség megállapítása, az 542/A. § (5) bekezdés szerint megállapított, a váddal egyező tényállás, minősítés, valamint a vádirat keretei között meghatározott büntetés, illetőleg intézkedés neme, mértéke, tartama miatt nincs helye fellebbezésnek.

(2) A fellebbezésben az (1) bekezdés korlátai között lehet új tényt állítani és új bizonyítékra hivatkozni.

(3) A másodfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott ítélet tényállásának megalapozottságára, a bűnösség megállapítására és a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezéseit felülbírálja, de a bűnösség megállapítása, az 542/A. § (5) bekezdés szerint megállapított, a váddal egyező tényállás, valamint a vádirati minősítéssel egyező minősítés esetén az első fokú ítéletet akkor változtathatja meg, ha a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének van helye.

(4) A másodfokú eljárásban bizonyítás az 542/A. § (5) bekezdésében meghatározott keretek között vehető fel.

(5) Ha az elsőfokú bíróság a nyilvános ülést a törvényi feltételek hiányában tartotta meg, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja. Az új eljárás során e fejezet rendelkezései nem alkalmazhatók.”

48. §

A Be. 544. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A bíróság a szabadlábon lévő vádlottal szemben tárgyalás mellőzésével végzésben végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést, közérdekű munkát, pénzbüntetést, illetőleg önálló büntetésként foglalkozástól eltiltást, járművezetéstől eltiltást, kiutasítást – katonával

szemben lefokozást, szolgálati viszony megszüntetését is –, továbbá intézkedésként próbára bocsátást, megrovást alkalmaz a három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény esetén, ha

- a) a törvény a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztését, közérdekű munka, pénzbüntetés kiszabását, a próbára bocsátást, illetőleg a mellékbüntetés önálló büntetésként alkalmazását lehetővé teszi,
- b) a tényállás egyszerű,
- c) a vádlott a bűncselekmény elkövetését beismerte,
- d) a büntetés célja tárgyalás nélkül is elérhető.”

49. §

A Be. 587. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A biztosíték a terheltnek arányosan visszajár, ha a kiszabott pénzbüntetés, alkalmazott vagyonek Kobzás vagy a megállapított bűnügyi költség összegét a biztosíték összege meghaladja.”

50. §

A Be. 604. § (2) bekezdés *h*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy]

„*h*) a házi őrizet végrehajtási szabályait, valamint a lakhelyelhagyási tilalommal összefüggésben a terhelt mozgását nyomon követő eszköz alkalmazásának szabályait a rendészetért felelős miniszterrel együttesen”

[rendeletben szabályozza.]

51. §

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 35. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha a büntetőeljárást felfüggesztik, a felfüggesztés tartama az elévülés határidejébe nem számít be. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert

az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, ismeretlen helyen tartózkodik vagy elmebeteg lett.”

52. §

Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény 99. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Az ügyviteli, igazgatási, illetőleg szolgálati jellegű adatokról (házi iratokról) – az ügyészség teljes tevékenységi körét illetően – tájékoztatás nem adható, kivéve, ha azt a büntetőeljárásról szóló törvény lehetővé teszi, vagy a nyilvánosságra hozatalt közérdekből a legfőbb ügyész engedélyezi.”

Átmeneti rendelkezések

53. §

(1) Azokban az ügyekben, amelyekben e törvény hatálybalépésekor már megtörtént a vádemelés, de az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, a Be. XXVI. Fejezetének rendelkezéseit a következő eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Ha a megállapodás feltételei fennállnak, e törvény hatálybalépését követő tizenöt napon belül a vádlott kezdeményezheti, hogy az ügyész indítványozza az ügy nyilvános ülésen való elbírálását. Ha az ügyész a kezdeményezéssel egyetért, indítványt tesz a bíróságnál a büntetőeljárás felfüggesztésére.

(3) Ha az ügyész a kezdeményezéssel nem ért egyet, erről értesíti a vádlottat.

(4) A bíróság az ügyész (2) bekezdés szerinti indítványára az eljárást, az indítvány előterjesztésétől számított tizenöt napon belül, legfeljebb egy hónapra felfüggesztheti. Az eljárás felfüggesztése vagy az indítvány elutasítása ellen nincs helye fellebbezésnek.

(5) Ha a bíróság az eljárást felfüggeszti, az ügyész eljárására az 538. § (6)-(8), illetőleg az 540. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak az irányadók.

(6) Ha az eljárás felfüggesztésének tartama alatt az ügyész és a vádlott között az 538. § (10) bekezdés szerinti megállapodás létrejön, az ügyész a megállapodást, az annak alapjául

szolgálo jegyzőkönyvet és – az 538. § (10) bekezdésére figyelemmel – az indítványokkal kiegészített vádiratot benyújtja a bíróságnak.

(7) Ha az eljárás felfüggesztésének tartama eredménytelenül telt el, az eljárást folytatni kell.

54. §

(1) Ha a bíróság az ügyben még nem kezdte meg a tárgyalást, és az 534. § (4) bekezdésében írt feltételek fennállnak, a bíróság a tárgyalásról lemondás alapjául szolgáló iratok hozzá érkezésétől számított hatvan napon belül az ügyet nyilvános ülésre tűzi ki.

(2) Ha a bíróság az ügyben már megkezdte a tárgyalást, és az 534. § (4) bekezdésében írt feltételek fennállnak, a bíróság a tárgyalásról lemondás alapjául szolgáló iratok hozzá érkezésétől számított hatvan napon belül kitűzi a tárgyalás folytatásának napját. A tárgyaláson a bíróság az 541-542/B. § rendelkezései szerint jár el, és erről az érintetteket tájékoztatja.

55. §

Ha a tárgyalásról lemondás feltételei nem állnak fenn, a bíróság az ügyet tárgyalásra tűzi ki, illetve a már megkezdett tárgyalást folytatja.

56. §

Ha e törvény hatálybalépésének időpontjában az ügyben a korábbi jogszabály alapján az ügyész arra tett indítványt, hogy a bíróság tárgyalásról lemondás alapján járjon el, az eljárást a tárgyalásról lemondás e törvény hatálybalépése előtti szabályai alapján kell lefolytatni.

57. §

E törvény hatálybalépésének időpontjában a jogerősen befejezett ügyekben a Be. 571. §-ának értelemszerű alkalmazásával az első fokon eljáró bíróságnak meg kell szüntetni a Be. 151. § (2) bekezdésében felsorolt tárgyi bizonyítási eszközöknek az iratok mellékletenkénti kezelését, és azokról e törvény rendelkezései szerint kell határozni.

58. §

E törvény 28. §-ának utolsó mondatát az e törvény hatályba lépését követően keletkezett iratok vonatkozásában kell alkalmazni.

59. §

(1) Ez a törvény – a (2)-(4) bekezdésben meghatározott kivételekkel – a kihirdetését követő harmincadik napon lép hatályba.

(2) E törvény 27. §-a és a 33. §-ában az „és a központi szabálysértési nyilvántartás” szövegrész 2010. január 1-jén lép hatályba.

(3) E törvény 18. §-a 2010. július 1-jén lép hatályba.

(4) E törvény 10. §-a, 12. §-a és a 37. §-ában az „, illetve számítógép” szövegrész 2012. január 1-jén lép hatályba.

(5) A Be. 16. § (1) bekezdés *d)* pontjában az „az életveszélyt (halált) okozó testi sértés [Btk. 170. § (5) bek. és (6) bek. harmadik fordulata]” szövegrész helyébe az „az életveszélyt (halált) okozó testi sértés [Btk. 170. § (6) bek. és (7) bek. harmadik fordulata]” szöveg, a Be. 16. § (1) bekezdés *h)* pontjában az „és közérdekű üzem működésének megzavarása [Btk. 260. § (4) bek.]” szövegrész helyébe a „, a különösen nagy, illetőleg a különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó közérdekű üzem működésének megzavarása [Btk. 260. § (3) és (4) bek.]” szöveg, a Be. 29. § *f)* pontjában az „a hatóság eljárásának akadályozása” szövegrész helyébe az „a hatósági eljárás akadályozása” szöveg, a Be. 135. § (3) bekezdésében az „amely a letartóztatást” szövegrész helyébe az „amelyet a letartóztatást” szöveg, a Be. 207. § (3) bekezdésében a „[268. § (2) bek.]” szövegrész helyébe a „[268. § (3) bek.]” szöveg, a Be. 276. § (1) bekezdés *i)* pontjában a „268. § (1)-(3) bekezdésében” szövegrész helyébe a „268. § (1)-(4) bekezdésében” szöveg, a Be. 305. § (3) bekezdésében a „268. § (2) és (3) bekezdése” szövegrész helyébe a „268. § (3) és (4) bekezdése” szöveg, a Be. 354. § (4) bekezdés *c)* pontjában a „tartalmú” szövegrész helyébe a „tartamú” szöveg, a Be. 455. §-ában a „letartóztatást meg kell szüntetni” szövegrész helyébe a „letartóztatás megszűnik” szöveg, valamint a Be. 608. § (2) bekezdésében a „28. § (7) bekezdése” szövegrész helyébe a „28. § (8) bekezdése” szöveg lép.

(6) Hatályát veszti a Be. 74/A. § (6) bekezdése, a Be. 174. § (5) bekezdése, a Be. 190. § (1) bekezdés *i)* pontja, a Be. 477. § (3) bekezdésében az „és a legfőbb ügyéssel egyetértésben” szövegrész, a Be. 546. §-a, a Be. 604. § (2) bekezdés *a)* pontjában az „és a legfőbb ügyéssel” szövegrész, a Be. 604. § (2) bekezdés *b)*, *h)* és *l)* pontjában az „és a legfőbb ügyéssel egyetértésben” szövegrész, a Be. 604. § (2) bekezdés *c)*, *g)*, *j)*, *m)* és *n)* pontjában az „és a

legfőbb ügyéssel egyetértésben,” szövegrész, a Be. 604. § (2) bekezdés *o)* pontjában a „az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal egyetértésben” szövegrész, a Be. 604. § (2) bekezdés *q)* és *r)* pontjában az „a legfőbb ügyéssel egyetértésben” szövegrész, a Be. 604. § (3) bekezdésében az „, a legfőbb ügyéssel egyetértésben” szövegrész, a Be. 604. § (4) bekezdés *a)* és *b)* pontjában az „, és a legfőbb ügyéssel egyetértésben” szövegrész, a Be. 604. § (6) bekezdésében a „, valamint a legfőbb ügyéssel” szövegrész.

60. §

(1) E törvény 1-9. §-a, 11. §-a, 13-17. §-a, 19-26. §-a, 28-32. §-a, 34-36. §-a, 38-52. §-a, 59. § (5)-(6) bekezdése az e törvény hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

(2) E törvény 27. §-a és 33. §-a 2010. január 2-án hatályát veszti.

(3) E törvény 18. §-a 2010. július 2-án hatályát veszti.

(4) E törvény 10. §-a, 12. §-a és 37. §-a 2012. január 2-án hatályát veszti.

(5) Az (1)-(4) bekezdés 2012. január 3-án hatályát veszti. Ez a bekezdés 2012. január 4-én hatályát veszti.

INDOKOLÁS

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A büntetőjogi felelősség gyors elbírálása iránti igény megvalósítása céljából a hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) kidolgozásának egyik szempontja az volt, hogy a törvény olyan megoldásokat, jogintézményeket tartalmazzon, melyek eredményesen hozzájárulnak az eljárás időszerű lefolytatásához.

A büntetőjogi felelősség gyors elbírálása egyrészt a büntetés célok hatékonyabb érvényesüléséhez is hozzájárulhat, másrészt a sértett számára is előnyökkel járhat, amennyiben a bíróság polgári jogi igényének helyt ad.

További előnyt jelent, hogy az eljárás gyorsításával a bizonyítás eredményessége is előmozdítható. Az eljárás időszerű lefolytatása esetén ugyanis, a bűncselekmény elkövetéshez közelebb eső időpontban a bizonyítékok még rendelkezésre állnak, így a tanúk is – a bizonyítási eszköz személyi jellegéből adódóan – hitelesebben tudnak beszámolni az általuk észleltekről.

A törvény legfontosabb alapelveit a büntetőeljárásról szóló 2002/1994. (I. 17.) Korm. határozat rögzítette, ezek között szerepelt az az elvárás, miszerint alaptípusnak tekintendő eljárás mellett – ahol a tárgyalás dominál – ki kell alakítani az egyszerűsített eljárásokat, amelyek megfelelő alkalmazása lehetőséget ad az ügyek differenciált elbírálására. Ennek megvalósításának egyik eszköze a normál eljárásoktól történő eltérés lehetőségének biztosítása.

I.

A tárgyalásról lemondás szabályainak átalakítása

A jogalkotói szándéknak megfelelően a hatályos Be. számos olyan jogintézményt tartalmaz, mely különböző garanciális elemek biztosítása mellett elősegíti az eljárás gyors lefolytatását. E körbe tartozik a bíróság elé állítás, eljárás a távollévő terhelttel szemben, lemondás a tárgyalásról, a tárgyalásmellőzéses eljárás.

A jogalkalmazói álláspontok szerint az eljárás gyorsítását szolgálná a konszenzuális elemek erősítése, az ügyféli jogosultságok erősítése.

1. A felmerült igények alapján meg kell teremteni a magyar büntetőeljárás jogban egy olyan jogintézmény alapjait, amely lehetővé teszi, hogy az ügyek egy meghatározott körében az ügyész és a terhelt megállapodhasson a tényállásról, a cselekmény jogi minősítéséről és a büntetésről illetőleg intézkedésről, amelyet mind a vádhatóság, mind a terhelt elfogad.

Így a bírói szakban a további bizonyítás értelemszerűen szükségtelenné válik, hiszen a vádirat, illetőleg az ítélet alapját jelentő megállapodás az ügyész, terhelt, védő konszenzusán alapszik.

A hatályos büntetőeljárás törvényben már meglévő tárgyalásról lemondás külön eljárás a bírói szakot oly módon egyszerűsíti le, hogy a bíróság a vádlott bűnösségét a beismerő vallomásra és a nyomozás irataira alapítja, egyéb bizonyítást nem vesz fel.

2. A fentiekből következően a jogalkotó a már meglévő tárgyalásról lemondás szabályainak bővítésével kíván megfelelni a jogalkalmazói elvárásoknak.

A tárgyalásról lemondás új elemmel az ügyész és a terhelt közötti megállapodással egészül ki. A megállapodás tartalmazza a terhelt által beismerett bűncselekmény leírását, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) szerinti minősítést, és az ügyész és a terhelt megegyező tartalmú nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy a tárgyalásról lemondás alapján folytatott külön eljárás során milyen nemű, mértékű büntetést, illetőleg intézkedést vesznek tudomásul. A megállapodásban a lehetséges büntetés alsó és felső határát rögzíteni kell, amely keretek között a bíróság ítéletben állapítja meg a büntetést. Erre figyelemmel nem sérül a bíróság az a kizárólagos joga, hogy a büntetés konkrét mértékét meghatározza.

Ha a fenti igényeknek megfelelő megállapodás létrejön, akkor az általános szabályok szerinti teljes körűen lefolytatott bizonyítás értelemszerűen szükségtelenné válik, hiszen a bíróság a terhelt bűnösségét a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomására és a nyomozás irataira alapítja.

Nyilvánvalóan a megállapodás megkötésére akkor kerülhet sor, ha a terhelt beismerő vallomását a nyomozás során beszerzett bizonyítékok alátámasztják, azzal összhangban van.

Ugyancsak kiemelendő, hogy az eddigi ügyészi gyakorlatnak megfelelően tárgyalásról lemondásra abban az esetben kerülhet sor, ha az egyéb külön eljárásoknak, így a terhelt bíróság elé állításának vagy a tárgyalás mellőzések eljárásnak nincs helye. Garanciális elemként a külön eljárásban védő részvétele kötelező.

A hatályos szabályozással egyezően tárgyalásról lemondásra továbbra is a terhelt vagy védőjének az ügy nyilvános ülésen történő elbírálására irányuló kezdeményezése esetén van helye. Ha az ügyész a kezdeményezéssel egyetért, akkor a terheltet meghallgatja.

Az ügyész a terhelti kezdeményezést abban az esetben fogadja el, ha a nyilvános ülésen kiszabható - kedvezményes - büntetés a büntetési célok eléréséhez elegendő.

A megállapodás megkötését követően a bíróság törvényességi szempontból az ügy minden lényeges körülményét ellenőrzi, és ha a megállapodás törvényi feltételei fennállnak, a bíróság a megállapodáson alapuló vádiratban indítványozott büntetést, illetőleg intézkedést a megjelölt keretek között szabja ki, illetőleg alkalmazza.

Az új jogintézmény célja, hogy az általános szabályok szerint benyújtott vádiratokkal kezdeményezett eljárások számát jelentősen csökkentve, előmozdítsa az állami büntető igény ésszerű időn belüli érvényesítését.

3. Hangsúlyozni kell, hogy az új szabályokkal kibővített tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás nem azonos az angolszász jogrendszerből ismert vádalku jogintézményével. Utalni kell arra is, hogy a jelenlegi tárgyalásról lemondás jogintézménye szintén nem egyezik meg az angolszász jogrendszerekben alkalmazott vádalkuval.

A külön eljárás új szabályai a hatályos szabályozással egyezően, a terheltet anyagi jogi kedvezményben részesíti, ha a terhelt a tárgyaláshoz való jogáról lemond.

II.

A büntetőeljárás gyorsítását szolgáló egyéb módosítások

Az új jogintézmény bevezetése mellett, a külön eljárások közül a módosítás a tárgyalásmellőzéses eljárást, a bíróság elé állítás és az eljárás a távollévő terhelttel szemben szabályait is érinti.

1. A jövőben a tárgyalás mellőzéses eljárásnak nem feltétele az ügyészi indítvány, annak feltételeinek fennállása esetén a közérdekű munka büntetés is kiszabható e külön eljárás keretében.

2. A bíróság elé állítás időtartamának harminc napra történő felemelése további lehetőséget biztosít az ügyész számára, hogy a bizonyítási eszközöket beszerezze.

3. A módosítás a távollévő terhelttel szembeni eljárás szabályait is átalakítja. A jelenlegi szabályok szerint, ha az elfogatóparancs kibocsátása hatvan napon belül nem vezet eredményre, a bíróság erről az ügyészt tájékoztatja. Ezt követően tehet indítványt az ügyész arra, hogy a tárgyalást a vádlott távollétében tartsák meg, illetőleg folytassák. A jogalkalmazói tapasztalatok szerint az ügyészi indítvány megtételének ismertetett 60 napos várakozási idejének kikötése, felesleges. A büntetőeljárások időszerűségének javítása céljából a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) a 60 napos határidőt 15 napra szállítja le.

II.

A jogalkalmazás során felmerült hiányosságok megszüntetése

1. Az elmúlt évek tapasztalatai felszínre hozták azokat a hiányosságokat, melyek az eljárás elhúzódásához vezethetnek. Emiatt szükségessé vált a büntetőeljárásról szóló törvény olyan irányú módosítása, mely az alkotmányosság és a jogbiztonság követelményének érvényesülése mellett az eljárások időszerűségének javítását szolgálják.

2. Ugyancsak szükséges a jelenlegi szabályozás áttekintése abból a szempontból, hogy melyek azok a szakaszok, amelyek módosításával az eljárás gyors lefolytatása biztosítható anélkül, hogy az alkotmányossági követelmények sérülnének.

3. A büntetőeljárások időszerűségének javításra irányuló társadalmi igénnyel összhangban az Országos Igazságszolgáltatási Tanács 2008. június 9-i ülésén meghozta a Fővárosi és a Pest Megyei Bíróságon felhalmozódott ügyhátalék kezelése és országos szinten az eljárások időszerűségének elősegítése érdekében szükséges intézkedésekről szóló 144/2008. (VI. 9.) számú határozatot. A dokumentum rögzíti, hogy az eljárások időszerűségének javítása érdekében szükséges az eljárási törvények és egyéb jogszabályok áttekintése annak érdekében, hogy azokból módosításra vagy deregulálásra kerülhessenek az eljárásokat indokolatlanul elhúzó, az eljárások költségeit indokolatlanul növelő, a felek részéről az eljárások elnyújtására lehetőséget adó, valamint az eljárások, perek számát indokolatlanul növelő szabályok. Ezzel egyidejűleg felmerült az eljárások számát csökkentő, időtartamát rövidítő, költségeit csökkentő szabályokra irányuló javaslatok megtételének igénye is.

4. Az OIT által felkért jogalkalmazóktól beérkező észrevételek, javaslatok, visszajelzések alapján az igazságügyi és rendészeti tárca abból a célból, hogy az eljárások tartamát csökkentse, továbbá a hatálybalépés óta eltelt több, mint öt év során felmerült jogalkotási hiányosságokat kiküszöbölje, a hatályos eljárási törvény több szakaszát módosítja.

5. Az eljárások tartamának csökkentését szolgáló módosítások közül a legfontosabbak:

a) Gyakori probléma, hogy a túlnyomórészt relatív kizárási okra alapított kizárási iránti bejelentések megalapozatlanságának hátterében az eljárás lassításának szándéka áll. Ennek alapja az, hogy a hatályos szabályozás szerint ilyen ok bejelentése esetén a bíróság a bejelentés elintézéséig eljárhat, azonban ügydöntő határozatot nem hozhat.

A jogalkotó a fenti visszaélésszerű joggyakorlást kívánja megszüntetni azzal, hogy a relatív kizárási ok bejelentése esetén a bíró az ügydöntő határozat meghozatalában részt vehet. Az elfogultság tárgyában hozott döntést továbbra is - a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően - a fellebbezésben lehetne támadni, ezáltal a tisztességes eljárás alkotmányos alapelve nem sérül.

b) Ugyancsak az eljárás gyorsítását szolgálja az idézés és értesítés szabályainak olyan irányú módosítása, mely általános jelleggel lehetővé teszi az írásbeli és a szóbeli idézést követően más alkalmas módon vagy eszközzel történő idézést. E körbe tartozik, hogy a bíróság, ügyész, nyomozó hatóság által folytatott eljárásokban a felsorolt szervek egymással és a védővel, jogi képviselővel az írásbeli kapcsolatot a központi rendszer útján, elektronikusan tartják, ezzel is hozzájárulva az eljárások időszerűségének a javításához.

c) A Javaslat módosítja a tárgyalás elkészítés szabályait is azzal a szándékkal, hogy a bizonyítási eljárás eredményes és gyors lefolytatásának elősegítése érdekében lehetővé teszi előkészítő ülés megtartását. Ezen kívül lehetőséget teremt arra, hogy a bíró a tárgyalás előkészítésnek szakában megkereséseket fogantossítson.

d) Igen jelentős módosítás a tárgyalás folytonosságára vonatkozó szabályoknak az átalakítása. A módosítás eredményeként továbbra is főszabályként érvényesül, hogy hat hónapon túl a tárgyalást előlről kell kezdeni. Azonban a jövőben lehetőség nyílik arra, hogy azokban az esetekben, amikor a hivatásos bíró vagy az ülnök személyében változás következik be, a hivatásos bíró döntésétől függően a tárgyalás anyagának ismertetésével a tárgyalás megismételhető. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az eljáró bírónak a vádlottat sem kell kihallgatnia, hiszen a hatályos szabályozás is módot ad a tárgyaláson már kihallgatott tanú vallomásának, illetve a tárgyaláson meghallgatott szakértő véleményének felolvasására. A szóbeliség és a közvetlenség alapelvét a módosítás nem sérti, mivel a módosítás a már meglévő szabályozás korábban ismertetett lehetőségét bővíti a korábbi tárgyaláson már

kihallgatott vádlott vallomásnak felolvasásával, másrészt a bíró dönthet úgy, hogy a már kihallgatott tanúkat ismételten idézi és kihallgatja.

e) Az Alkotmánybíróság a 10/2007.(III.7.) AB határozatával a 281. § (6) bekezdés második mondatában „vagy az előzetes letartóztatását lehet elrendelni” szövegrészt megsemmisítette. Ennek eredményként, ha a bírósági eljárás során a meg nem jelent vádlott elővezetését már elrendelték, szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén a bíróság elfogatóparancsot bocsát ki. Ez a rendelkezés azonban nem elegendő ahhoz, hogy a bíróság ésszerű időn belül döntsön a büntetőjogi felelősség kérdésében. Ennek oka a hatályos szabályozásban keresendő. A Be. rendelkezései szerint, a tárgyalást a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent, szabadlábon lévő vádlott távollétében is meg lehet tartani, azonban a bizonyítási eljárást – főszabályként – befejezni nem lehet. Azonban számos esetben a megidézett tanúk kihallgatása sem célszerű, mivel szükség esetén a bíróság a már kihallgatott tanú, illetőleg meghallgatott szakértő megidézését és a vádlott jelenlétében való ismételt kihallgatását, illetőleg meghallgatását rendelheti el, amely tulajdonképpen a már lefolytatott bizonyítási eljárás megismétlését jelenti.

Az eljárás időszerűségének elősegítése érdekében a módosítás bevezeti a büntetőeljárás törvénybe a tárgyalási őrizet fogalmát.

A módosítás megteremti annak lehetőségét, hogy a bíróság elfogatóparancs helyett, az ismert helyen tartózkodó, azonban a szabályszerű idézés ellenére meg nem jelent vádlott őrizetbe vételét rendelje el, majd a vádlott meghallgatását követően, annak eredményétől függően a vádlott előzetes letartóztatásáról is rendelkezhet. A jogalkotó a módosítástól a vádlottnak a bírósági tárgyaláson való megjelenési kötelezettségének nagyobb számú, önkéntes teljesítését várja.

6. A jogalkalmazás során feltárt hiányosságok kiküszöbölése körében módosításra kerültek az ügynevezett szignalizáció, azaz intézkedés a bűnözés megelőzésére és más eljárás kezdeményezésére irányuló szabályok.

A jogintézmény alapjait az 1973. évi I. törvény fektette le, eszerint értesítési kötelezettség terhelte a büntetőeljárás során eljáró hatóságot a bűnözés megelőzése érdekében az eljárásban részt nem vevő szervek irányába. Az új Be. ilyen értesítési kötelezettséget nem rögzített. Ezt a hiányosságot pótolta a 2006. évi LI. törvény, mely értesítési kötelezettséget állapított meg az ügyész és a nyomozó hatóság részére. A korábbi szabályozáshoz képest új elemként jelent meg, hogy értesítési kötelezettséget írt elő, nemcsak a bűncselekmények megelőzése végett, hanem arra az esetre is, ha az ügyész, nyomozó hatóság olyan tényt állapít meg vagy

körülményt észlel, amely miatt hivatalból további, bírósági, közigazgatási vagy más eljárás kezdeményezésének vagy lefolytatásnak van helye.

A hatálybalépés óta eltelt idő rávilágított arra, hogy a fentiekben ismertetett okok, tények, körülmények nemcsak az ügyész, nyomozó hatóság eljárása során, hanem a bírósági szakban is felmerülhetnek, emiatt a más szervek felé eljárást kezdeményezők körének bővítése indokolt.

7. A jogalkalmazás során felmerült problémák felszínre hozták, hogy az ügyész és a nyomozó hatóság kapcsolatát szabályozó rendelkezések a felelősség, döntési kompetencia vonatkozásában további pontosításra szorulnak.

A jelenlegi szabályozás szakított a korábbi büntetőeljárás törvény azon koncepciójával, miszerint az ügyész az ügyek túlnyomó többségében utólagos törvényességi felügyeletet lát el. E helyett a hatályos szabályozás az ügyész egyik főtevékenységként a nyomozás irányítását jelöli meg, amely a korábbi törvényhez képest nyilvánvalóan szűkebb mozgásteret biztosít a nyomozó hatóság számára. Azonban a jelenlegi szabályozás sem szünteti meg a nyomozó hatóság szakmai önállóságát, ebből következően a módosítás lehetővé teszi, hogy a nyomozó hatóság a rendelkezésre álló határidőben az önállóan végzett nyomozása során végrehajtsa olyan nyomozási cselekményeket, melyek álláspontja szerint az ügy előbbre vitelét szolgálják, feltéve, ha ennek elvégzése nem törvénysértő. Ez utóbbi esetben az ügyész a nyomozási cselekmény mellőzésére ad utasítást.

A felmerült hiányosság orvoslása céljából a módosítás a nyomozás felügyelet fogalmát is megjelöli.

Az ismertetett módosításokon kívül az ügyész és a nyomozó hatóság közötti együttműködésből szükségszerűen következő jogi álláspontok közötti különbségek feloldása céljából, a nyomozó a hatóság vezetőjének jelzése alapján követendő ügyészi eljárás szabályait is módosítani kellett.

Szintén az ügyész és a nyomozó hatóság eljárásbeli szerepének elkülönítése és ebből eredő döntési hatáskörök precízebb elkülönítése érdekében a nyomozás irányításának egyik különleges eszköze, az úgynevezett fokozott ügyészi felügyelet szabályai a büntetőeljárás törvényben kerültek elhelyezésre.

Szükséges továbbá a nyomozás felügyelete során adott utasítások szigorúbb ellenőrizhetősége, átláthatósága érdekében, e téren az írásbeliség szélesebb körű megkövetelése és egyes nyomozási érdeket nem sértő jogi álláspontokat tartalmazó nyomozó

hatósági tájékoztatások, erre reflektáló, jogi álláspontot is magában foglaló ügyészi utasítást tartalmazó iratok megismerhetőségének biztosítása.

8. A törvény az előzetes letartóztatás abszolút felső határát, három évben határozza meg. A három éves végső előzetes letartóztatási határidő alól a törvény három kivételt fogalmazott meg. Az egyik, az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás, a másik kivétel, ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás van folyamatban, míg a harmadik kivételes eset, ha hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban. A gyakorlatban problémaként merült fel, hogy kiemelt társadalmi veszélyességű ügyekben, így például emberölés büntette illetőleg bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények miatt indult büntetőeljárások során az ügydöntő határozat kihirdetése előtt a bíróság – az előzetes letartóztatás abszolút felső határideje miatt – a vádlottak előzetes letartóztatást megszüntette és ezzel egyidejűleg más kényszerintézkedést rendelt el.

A módosítás a társadalmi igényeknek megfelelően, figyelemmel a nemzetközi egyezmények elvárásaira, az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára és az Alkotmány előírásaira, az előzetes letartóztatás abszolút, felső határidejét négy évben határozza meg, ha a terhelttel szemben tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

A fenti büntetési tételhez kötött bűncselekményi kör esetén általában a bizonyítás bonyolultsága, nagyobb időigényessége indokolja az előzetes letartóztatás, mint legsúlyosabb kényszerintézkedés felső tartamának emelését. Az Emberi Jogok Európai Bírósága az előzetes letartóztatás időtartamának ésszerűségi vizsgálat során különös gonddal vizsgálja az ügy bonyolultságát, a terhelti magatartást és az eljáró hatóságok tevékenységét is. Ez utóbbival összefüggésben ki kell emelni, hogy előzetes letartóztatás elrendelésekor, a büntetőeljárások során továbbra is biztosítani kell az eljárások soron kívüliségét, azaz az eljáró hatóságoknak törekedni kell arra, hogy a terhelt a lehető legrövidebb ideig legyen előzetes letartóztatásban.

Ezzel egyidejűleg az előzetes letartóztatás kivételes alkalmazhatóságának erősítése érdekében a módosítás az előzetes letartóztatás tartamát két évben jelöli meg azokban az esetekben, ahol a terhelt ellen öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztésnél büntetendő bűncselekmény miatt indult eljárás.

9. A hatályos törvény rendelkezése szerint a lefoglalás a dolog birtokának elvonása a birtokos rendelkezése alól. Ezen szabályra alapított, egyes jogalkalmazói értelmezések szerint a helyszínen rögzített anyagmaradványok egy részét, nyomrögzítő mintákat, uratlan dolgokat

nem kell lefoglalni, mivel azokat senki nem birtokolja. Azonban lefoglalás mellőzése esetén, a felsorolt dolgok bűnjelként sem kezelhetők, mivel a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet 1. §-a szerint a bűnjel, lefoglalt dolog.

A fenti jogértelmezés és jogszabályi rendelkezés összevetése alapján a fenti dolgok lefoglalása nem biztosított. A módosítás bevezeti a lefoglalás új fogalmát. A lefoglalás lényege, hogy az annak elrendelésére jogosult büntető ügyben eljáró szerv a bizonyítás érdekében, illetőleg az elkobzás, vagyonekobzás biztosítása érdekében a dolgot őrzésbe veszi. Az a körülmény, hogy adott dolgot abban a formában, ahogyan az lefoglalásra kerül, a nyomozó hatóság hozza létre, nem bír jelentőséggel, ezeket a dolgokat ugyanúgy le lehet és le is kell foglalni. E körbe tartoznak a gazdátlan dolgok is, amelyeket a bizonyítás érdekében szintén le kell foglalni, azaz hatósági őrzésbe kell venni.

A hatóság által a bűncselekmény helyszínén összegyűjtött, az elkövető azonosítására alkalmas anyagmaradvány, ujjnyom egyéb dolgok lefoglalásának előírásával egyidejűleg orvosolni kell azt a problémát, miszerint a nyomozás megszüntetésekor a lehetséges elkövető beazonosítására alkalmas bűnjelek (tárgyi bizonyítási eszközök) lefoglalást is meg kell szüntetni és meg kell semmisíteni.

A fenti, bizonyítás sikerét veszélyeztető szabály kiküszöbölése érdekében a módosítás nyomozás felfüggesztési okként kezeli ismét, ha az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható. Ezzel párhuzamosan a Btk. 35. § (2) bekezdés elévülésre vonatkozó rendelkezésnek módosítása is szükségessé vált. A hatályos szabályozás szerint, ha a büntetőeljárást felfüggesztik, a felfüggesztés tartama az elévülés határidejébe nem számít be. Ez alól kivétel, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető ismeretlen helyen tartózkodik vagy elmebeteg lett. A nyomozás felfüggesztési ok körének bővítésével egyidejűleg újabb kivétel beiktatása szükséges, azaz az elévülés határidejébe beszámít az a tartam is, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható. Ellenkező esetben ezen felfüggesztés esetén a bűncselekmény büntethetősége nem évülne el.

III.**A Javaslattal összefüggésben más törvények módosítása**

A büntetőeljárás törvény módosításával összefüggésében a korábban hivatkozott Btk. módosításán kívül az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény (Üsztv.) módosítása is indokolt. Ennek indoka, hogy az Üsztv. 99. §-ának (5) bekezdése szerint az ügyészség teljes tevékenységi körét illetően a házi iratokról csak akkor adható tájékoztatás, ha a nyilvánosságra hozatalt a legfőbb ügyész engedélyezi. A jelenlegi rendelkezés módosítását, a Be.-hez történő igazítását a jogrendszer egységességének biztosítása indokolja.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A bírósági eljárás elhúzódása miatti kifogás jogintézményének bevezetéséhez kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi XIX. törvény 2. §-a beiktatta a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvénybe (Be.) a kifogás az eljárás elhúzódása miatt elnevezésű jogintézményt. E sajátos jogorvoslat lehetővé teszi, hogy az arra jogosultak a bíróság általuk sérelmesnek tartott mulasztása esetén kifogást terjesszenek elő. A rendelkezés alapján tehát a bíróság mulasztása esetén is helye van a Be. e törvényhelyében meghatározott jogorvoslatnak.

A Be. 3. § (3) bekezdése nem tartalmazza a bíróság mulasztása miatti jogorvoslat lehetőségét, ezáltal nincs összhangban a két rendelkezés. A Javaslat ezt az összhangot teremti meg, a Be. 3. § (3) bekezdésének pontosításával.

A 2. §-hoz

1. A Be. hatályos szabályozása szerint a bíró a kizárási ok bejelentésétől kezdve, a bejelentés elintézéséig az ügyben eljárhat, ha a kizárási okot nem maga vagy rá vonatkozóan a tanács elnöke jelenti be, azonban az ügydöntő határozat meghozatalában nem vehet részt. A hatályos szabályozásból következik, hogy a bíró által tehető intézkedések körét az határozza meg, hogy a kizárás iránti bejelentést ki tette. A törvény nem tesz különbséget aszerint, hogy a kizárás iránti bejelentést abszolút vagy relatív kizárási okra alapították.

A törvény hatálybalépése óta eltelt időszak tapasztalatai szerint az eljárás elhúzásának egyik eszközévé vált, hogy az eljáró bíróval szemben elfogultságot jelentenek be, így a kizárás iránti indítvány elbírálásáig ügydöntő határozat meghozatalára nem kerülhet sor. A Be. 21. § (1) bekezdés *e)* pontjában írt ok, úgynevezett relatív kizárási ok, amelynek esetleges megállapítása az eset körülményeinek mérlegelését igényli, szemben a Be. 21. § *a)-d)* pontjában megfogalmazott abszolút kizárási okokkal. A kizárási indítványok elbírálásának eredményei szerint a bíró elfogultságára irányuló bejelentések rendszerint megalapozatlanok.

A visszaélésszerű joggyakorlás felszámolása érdekében a Javaslat különbséget tesz aszerint, hogy a bejelentést milyen kizárási okra alapították és ezzel visszaállítja az 1973. évi I. törvény azon rendelkezését, miszerint, a bíró a bejelentés elbírálásáig az ügyben korlátozás nélkül eljárhat, ha kizárás iránti bejelentést elfogultságra alapították.

Amennyiben a kizárás iránti bejelentés megalapozott, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát Be. 373. § (1) bekezdés II. b) pontja alapján hatályon kívül helyezi. A fenti szabály szerint feltétlen eljárási szabálysértés valósul meg, ha az ítélet meghozatalában kizárt bíró vesz részt. Ezen rendelkezés megfelelő biztosítékot nyújt arra az esetre, ha az ítélet meghozatalában kizárt bíró venne részt.

Természetesen amennyiben a kizárási okot a bíró vagy rá nézve a tanács elnöke jelenti be, az ügyben nem járhat el.

2. A Javaslat új bekezdést iktatott be. Eszerint ugyanazon bíró ellen, ugyanazon pontra alapított, alaptalan kizárás iránti bejelentést indokolás nélkül el lehet utasítani. Kiemelendő, hogy a fenti szabály nem mentesíti a bejelentést elbíráló tanácsot a bejelentés érdemi vizsgálata alól, csupán arra nyújt lehetőséget, hogy a határozatot – elutasítás esetén – nem kell indokolni.

3. A Javaslat a Be. 24. § (5) bekezdése hatályos, értelemzavaró megfogalmazását pontosítja.

A 3. §-hoz

A Javaslat új 24/A. §-t iktat be a törvénybe. A rendelkezés nem tartalmaz érdemi módosítást a Be. hatályos rendelkezéseihez képest, a könnyebb áttekinthetőség kedvéért bontja ketté a jelenleg egy szakaszban elhelyezett szabályokat.

A 4. §-hoz

A jogalkalmazásban felmerült problémák felhívták a figyelmet arra, hogy a Be. nem szabályozza kellő részletességgel a nyomozó hatóság és a nyomozás feletti felügyelet ellátó ügyész közötti feladatmegosztást, illetve az ennek kapcsán meghozott döntési kompetenciát és a felelősséget.

1. A Javaslat a hatályos törvénytől eltérően megjelöli a nyomozás feletti felügyelet fogalmát, illetőleg az ügyésznek a nyomozás felügyelet során gyakorolható jogait pontosítja, egy új bekezdés beiktatásával.

2. Az ügyész akkor utasíthatja a nyomozó hatóságot az általa elvégezni kívánt eljárási cselekmény mellőzésére, ha az adott eljárási cselekmény elvégzése törvénysértő. E rendelkezés nem érinti az ügyész azon jogkörét, miszerint utasítást adhat nyomozási cselekmények elvégzésére, és természetesen nem érinti az ügyész azon jogkörét sem, hogy a nyomozás befejezését követően a rendelkezésre álló tények, bizonyítékok mérlegelése alapján döntsön a vádemelésről, a vádirat tartalmáról, illetve az eljárás megszüntetéséről, és minden további kérdésről, amelyet a Be. az ügyész döntési kompetenciájába utal.

A rendelkezés célja a nyomozó hatóság szakmai önállóságának növelése, ennek érdekében biztosít nagyobb nyomozási lehetőséget a nyomozó hatóság számára. Az ügyész azon jogköre is érintetlenül marad, miszerint az eljárást a nyomozás bármely szakában magához vonhatja.

3. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról rendelkező 2007. évi XXVII. törvény 48. és 49. §-a – az Alkotmánybíróság 62/2006. (XI. 23.) AB határozatában kifejtettek alapján – az ellenvetés jogintézményét megszüntette és panaszt, mint jogorvoslatot tette általánossá.

Ezzel egyidejűleg azonban a Be. az ügyésznek a nyomozásban meghatározott feladatait felsoroló 28.§-át nem módosította. A Javaslat a korábbi módosítás hiányosságának megszüntetése érdekében, az ügyész feladatait kiegészíti azzal, hogy a nyomozás során a nyomozó hatóság intézkedése ellen, illetve az intézkedésének elmulasztása miatt bejelentett panaszt is elbírálja.

Az 5. §-hoz

A Be. 36. § (5) bekezdését a 2006. évi LI. törvény iktatta be. Ennek indoka az volt, hogy a az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvényben szabályozott, az Európai Unió tagállamainak közös nyomozó csoportjára vonatkozó szabályozást a Be.-ben meg kellett jeleníteni. Azonban a bekezdést indokolt kiegészíteni az Európai Rendőrségi Hivatallal (EUROPOL), mivel a szervezet tisztségviselője szintén jogosult a közös nyomozó csoport tevékenységében részt venni.

A 6. §-hoz

A Be. 47. § (2) bekezdése szerint a meghatalmazást ahhoz a bírósághoz, ügyészhez, illetőleg nyomozó hatósághoz kell benyújtani, amely előtt a meghatalmazás időpontjában a

büntetőeljárás folyamatban van. A meghatalmazott védő a meghatalmazás benyújtását követően gyakorolhatja eljárási jogait. Nincs arra vonatkozóan szabály, hogy a terheltet fogva tartó intézetet is tájékoztatni kell a meghatalmazás tényéről, illetve a védő személyéről, annak elérhetőségéről. Ha a terhelt fogvatartásban van, a fogvatartást végrehajtó intézetnek késedelem nélkül tudnia kell, hogy a terhelt érdekében ki jár el meghatalmazott védőként, ellenkező esetben nem biztosíthatók teljes körűen a védőt megillető jogok. A gyakorlatban felmerülő problémát kívánja orvosolni a Javaslat.

A 7. §-hoz

A védői jogok maradéktalan biztosítása érdekében, ha a terhelt fogva van, a kirendelő nemcsak a kirendelt védő személyéről, hanem elérhetőségéről is haladéktalanul értesíti a fogvatartást végrehajtó intézetet.

A 8. §-hoz

Az 1973. évi I. törvény 117. §-a szabályozta azt az értesítési kötelezettséget, amely a büntetőeljárás során eljáró hatóságot terhelte az eljárásban részt nem vevő szervek irányába, a bűnözés megelőzése érdekében. A hatályos Be. eredetileg ilyen kötelezettséget nem rögzített, az elmúlt évek tapasztalatai azonban indokoltá tették az értesítési kötelezettség beiktatását az eljárási törvénybe.

Ezért a 2006. LI. törvény a Be. 63/A. §-ában szabályozott, a büntetőeljárás során eljáró ügyészt, valamint a nyomozó hatóságot terhelő értesítési kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseket iktatott be a büntetőeljárási törvénybe.

A módosítás hatályba lépése óta eltelt időszak tapasztalatai azonban indokoltá teszik a törvényben megjelölt értesítési kötelezettség teljes körűvé tételét, így kiterjesztését a bíróságra is, mivel a bírói szakban is felmerülhetnek olyan okok, körülmények, adatok, tények, amelyek alapján a bűnözés megelőzése érdekében további intézkedés, illetőleg eljárás kezdeményezése válhat szükségessé.

A Javaslat a Be. 63/A. § (2) bekezdését kiegészíti az adóigazgatási eljárás kiemelésével. E módosítás tartalmát tekintve nem tartalmaz új rendelkezést, azért, mert a Be. 63/A. § (2) bekezdésének jelenlegi szövege alapján is kiterjed a közigazgatási eljárás kezdeményezésének a kötelezettsége az adóigazgatási eljárásra is, hiszen az adóigazgatási eljárás közigazgatási

eljárás, azonban a tárgykör kiemelkedő jelentősége miatt indokolt ezen eljárási fajtát külön is kiemelni.

A 9. §-hoz

Az idézést és az értesítést érintő hatályos szabályozás szerint más alkalmas módon vagy eszközzel való idézésnek és értesítésnek akkor van helye, ha az idő hiánya, értesítés esetében az érintettek nagy száma indokolttá teszi.

A tervezet a fenti korlátozást elhagyva, megteremti annak a lehetőségét, hogy a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság az írásbeli és a szóbeli idézésen kívül más alkalmas módon és eszközzel történő idézés és értesítés útján az eljárásban részt vevők garanciális érdekeit az eljárási cselekményeknél való jelenléttel vagy az eljárási cselekményről történő értesítéssel biztosítsa.

A más alkalmas módon vagy eszközzel történő idézésnek és értesítésnek is meg kell felelnie a Be. 67. § (2) és (4) bekezdéseiben megjelölt tartalmi követelményeknek. A Be. 69. § (7) bekezdése szerinti rendelkezésén alapuló kialakult gyakorlatnak megfelelően a más alkalmas módon vagy eszközzel történő idézéssel szembeni mulasztás következményeinek alkalmazására csak abban az esetben kerülhet sor, ha megállapítható, hogy az érintett az idézésről tudomást szerzett.

A 10. §-hoz

Az Országgyűlés napirendjén van az elektronikus közszolgáltatásról szóló törvényjavaslat. E törvényjavaslat szerint a központi rendszer útján kell tartani az írásbeli kapcsolatot a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság által folytatott eljárásban a fenti szervek és a védő, jogi képviselő között, továbbá ugyanezen eljárásokban lehetővé teszi, hogy más törvény által meghatározott írásbeli kapcsolatot a központi rendszer útján tartsák.

Az elektronikus közszolgáltatásról szóló törvényjavaslat gyakorlati megvalósítása érdekében elkészült a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről szóló törvényjavaslat, amelynek célja többek között a bírósági és hatósági eljárások felgyorsítása. E törvényjavaslat megteremti az elektronikus kommunikáció, azaz a biztonságos elektronikus kézbesítés feltételeit.

Ezzel összhangban a módosítás a fenti, két törvényjavaslat szándékához igazodva előírja a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság, védő, jogi képviselő részére, hogy egymás közötti

írásbeli kapcsolatot a külön jogszabályok szerinti meghatározott központi rendszer útján tartásuk. Ebből következik, hogy a módosítás hatálybalépést követően, a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság az eljárásuk során keletkezett valamennyi iratot, így különösen a másik szervhez címzett megkeresést, előterjesztést, indítványt a központi rendszer útján küldik meg, illetőleg a védő, jogi képviselő és a képviselőként eljáró ügyvéd a bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság felé szintén valamennyi beadványukat az ügyfélkapun belépve a központi rendszer útján továbbítják. E kötelezettség természetesen nem vonatkozik a büntetőeljárásban részt vevő, itt fel nem sorolt személyekre.

A 11. §-hoz

A Strasbourgban, 1959. IV. 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló, 1994. évi XIX. törvény 8. Cikke szerint: „Az ellen a tanú vagy szakértő ellen, aki nem tesz eleget az idézésnek, amelynek kézbesítését kérték, akkor sem lehet büntetést vagy kényszerítő eszközt alkalmazni, ha az idézés ezt kilátásba helyezte, kivéve, ha utóbbi önként a megkereső Fél területére lép, és ott újból szabályszerűen megidézik.”

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény 75. §-a szerint: „Ha a külföldön tartózkodó személy a magyar bíróság vagy az ügyész idézésére nem jelenik meg, a Be.-nek az idézéssel szembeni mulasztásra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók.”

E rendelkezésből egyértelműen kitűnik, hogy a magyar büntetőeljárásban eljáró szervek joghatóságából fakadóan, a külföldről történő idézések során teljesen nyilvánvaló, hogy az idézéssel szembeni mulasztás következményei az érintett személyekkel kapcsolatban nem alkalmazhatók. Ennek ellenére a gyakorlatban több esetben előfordul, hogy a büntetőügyekben eljáró szervek olyan tartalmú idézést kézbesítenek külföldre, miszerint, ha az idézett nem jelenik meg, rendőri elővezetése rendelhető el, vagy rendbírsággal sújtható.

Ezért – célszerűségi szempontból – indokolt a hivatkozott rendelkezések tartalmával egyező szabályozás beiktatása a Be.-be is.

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény 3. §-a szerint a törvényt akkor kell alkalmazni, ha nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik. Ebből következően elvileg nem zárható ki egy olyan nemzetközi szerződés létrejötte, amely lehetővé teszi a magyar szerveknek a Be. szerinti jogkövetkezmények alkalmazását. Jelenleg ilyen szerződés nincs, és nem is valószínű, hogy lesz, ezért a Be. Javaslat szerinti módosítása indokolt.

A 12. §-hoz

Az elektronikus közszolgáltatásról szóló törvényjavaslat, valamint a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus térítvényről szóló törvényjavaslat megnyitják annak lehetőségét, hogy a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság hivatalos iratát az érintett részére a központi rendszeren keresztül elektronikusan kézbesítse. A Javaslat a külön jogszabályokon alapuló elektronikus kézbesítés Be.-beli alapját teremti meg a külön jogszabályokra történő utalással.

A 13. §-hoz

1. Az Európai Parlament és a Tanács Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF) által lefolytatott vizsgálatokról szóló 1073/1999/EK rendelet 7. cikke rendelkezik az OLAF tájékoztatásának kötelezettségéről. Eszerint a tagállamok a nemzeti joguk által meghatározott mértékben, az OLAF felkérésére vagy saját kezdeményezésükre a folyamatban levő vizsgálattal érintett minden birtokukban levő dokumentumot és információt továbbítanak az OLAF-nak, illetve megküldenek az OLAF számára minden birtokukban levő egyéb, csalás, korrupció vagy a Közösség pénzügyi érdekeit befolyásoló jogellenes tevékenységek elleni fellépés szempontjából lényegesnek ítélt dokumentumot vagy információt is.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás óta eltelt időszakban szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a felvilágosítás adás aggálytalan teljesítése érdekében szükség van olyan konkrét rendelkezésre, amely az OLAF tájékozódásához egyértelmű jogalapot nyújt. A felvilágosítás kérése tipikusan az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények miatti büntetőeljárásokban fordul elő. A hatályos büntetőeljárásról szóló törvény azonban a magyar hatóságoknak ilyen információ átadását nem teszi egyértelműen lehetővé.

Ez a probléma gátolja a magyar és az európai hatóságok uniós és hazai jogszabályokban előírt kötelezettsége teljesítését. Ezért indokolt a Be. olyan módosítása, amely az OLAF számára lehetővé teszi a feladatai ellátásához szükséges mértékben és időtartamban, hogy a büntetőügy iratait megismerhesse. Ugyanakkor számolni kell azzal is, hogy az OLAF-on kívül más szerv eljárásában is felmerül a tájékozódás szükségessége, ezért a felhatalmazást általánosságban célszerű megfogalmazni.

2. A 74/B. § (6) bekezdése a törvény VI. Fejezet, „felvilágosítás-adás és nyilvánosság tájékoztatása a büntetőeljárás során „elnevezésű III. Címe alatt helyezkedik el. Nyilvánvalóan a 74/B. § (6) bekezdésének szabályai nem a felvilágosítás-adásra, illetve a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozik, így a rendelkezésnek a VI. Fejezet „általános eljárási szabályok” II. Cím alatti elhelyezése indokolt.

A 14. §-hoz

A Javaslát a tárgyi bizonyítási eszköz példálózó felsorolását egészíti ki azzal, hogy tárgyi bizonyítási eszköz, amely a bűncselekmény elkövetőjének nyomait hordozza.

A 15. §-hoz

A Legfelsőbb Bíróság által közzétett 2008. évi 296. számú eseti döntésben kifejtett álláspont szerint azon tárgyak, melyeket a büntetőeljárás során a nyomok megőrzésére, láthatóvá tétele, szakértői vizsgálat alá vonhatósága, ezáltal bizonyítékként felhasználhatósága érdekében készítenek (pl. vérszenyveződést rögzítő gézlap, lábnyomtöredék) a bűnügy iratainak részét (mellékletét) képezik. A határozat indokolásában kifejtettek szerint a határozatban feltüntetett dolgok olyan tárgyi bizonyítási eszközök, amelyekre az okiratra vonatkozó rendelkezések az irányadók, így azok a büntetőügy iratainak mellékleteként kezelendők.

A jogalkotói szándéktól eltérő jogértelmezés megszüntetése érdekében a Javaslát a fenti nyomhordozó tárgyak okiratként kezelhetőségét kizárja, és ezzel megteremti a lehetőségét annak, hogy ezekről a dolgokról a Be. 155. § szabályainak figyelembevételével kell dönten.

A 16. §-hoz

A hatályos szabályozás szerint a bíróság, ügyész, nyomozó hatóság a terhelt kihallgatása előtt – személyazonossága megállapítása érdekében – a terhelt kihallgatáskori családi és utónevét állapítja meg, az eljáró szervek vizsgálata nem terjed ki egy esetleges névváltoztatás esetén a terhelt korábbi nevére. Ennek eredményeként előfordulhat, hogy a büntetés kiszabás során a terhelt terhére nem kerül értékelésre az esetleges visszaesői, többszörös visszaesői minőség, továbbá olyan intézkedést, illetőleg joghátrányt alkalmaznak vele szemben, melyből a többszörös visszaesői minőség megállapítása esetén ki lenne zárva. Így - nem teljes körűen - a

többszörös visszaeső nem bocsátható próbára, továbbá a Be. 222. § (1) bekezdése alapján, ha a terhelt többszörös visszaeső a vádemelés vele szemben nem halasztható el.

A fenti hiányosság megszüntetése érdekében a Javaslát a személyi adatok felvételének szabályait kiegészíti azzal, hogy a terhelttől meg kell kérdezni születési nevét, valamint korábbi nevét is.

A 17. §-hoz

1. A gyakorlati tapasztalatok szerint számos esetben a büntetőeljárások tartamának növekedését idézi elő a vádlottnak a szabályszerű idézés ellenére történő távolmaradása.

A Javaslát a vádlott megjelenési kötelezettségének teljesítése érdekében bevezeti a tárgyalási őrizet fogalmát. Eszerint őrizetbe vételnek a bírói szakban akkor is helye van, ha a vádlott szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg és az elővezetése nem járt sikerrel.

A tárgyalási őrizetre – mint az őrizet egyik fajtájára – természetesen irányadóak az őrizet általános szabályai.

2. A Javaslát a bíróság elé állítás hatékonyságát szolgáló 126. § (2) bekezdés rendelkezését, miszerint őrizetbe vétel bíróság elé állítás céljából is elrendelhető, a külön eljárás szabályai között helyezi el.

A 18. §-hoz

1. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (továbbiakban: Alkotmány) 55. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

Az Alkotmánybíróság több döntésben foglalkozott a személyi szabadság, mint alkotmányos alapjog korlátozásának feltételeivel. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a személyi szabadság törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás alapján történhet. Ezen kívül az alkotmányos alapjog korlátozására csak szükséges és arányos mértékben kerülhet sor.

Ezzel összhangban a Be. rögzíti, hogy a kényszerintézkedés alkalmazása esetén az egyéb, tehát az egyes kényszerintézkedéseknél meghatározott különös feltételek mellett is akkor van helye, ha az eljárás célja kisebb korlátozással járó más cselekménnyel nem biztosítható.

Az előzetes letartóztatásra, mint legsúlyosabb kényszerintézkedés alkalmazására csak kivételes esetben kerülhet sor. Az Alkotmányból és az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményből (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye) is levezethető követelmény maradéktalan érvényesítése érdekében az előzetes letartóztatás időbeli tartama vonatkozásban a Javaslát differenciált szabályozást ad.

A módosítás kétirányú. Egyrészt ha a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás, az előzetes letartóztatásban töltött idő a két évet nem haladhatja meg. Másrészt az előterjesztés az előzetes letartóztatás felső határidejét négy évben határozza meg, ha a terhelttel szemben kiemelkedő tárgyi súlyú, azaz tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

A fenti megkülönböztetés szerinti előzetes letartóztatási határidő alól a hatályos szabályozás három kivételt fogalmazott meg. Az egyik, az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás, a másik kivétel, ha az ügyben harmadfokú bírósági eljárás van folyamatban, míg a harmadik kivételes eset, ha hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.

A fenti szabályozásból következően az elsőfokú ügydöntő határozat kihirdetéséig az előzetes letartóztatás két évig, három évig, négy évig tarthat attól függően, hogy a kényszerintézkedés alatt álló terhelttel szemben milyen büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

2. Az előzetes letartóztatás generális határidejének felemelését az indokolta, hogy nyomozás határidejének – a gyanúsítás közlésétől számított kétéves – abszolút határideje miatt, előfordulhatnak olyan esetek, hogy a terhelt – az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során felmerült bizonyítás összetettsége miatt – a vádirat benyújtásáig közel két évig előzetes letartóztatásban van. Így a hatályos szabályozásból következően az elsőfokú bíróságnak – a kényszerintézkedés fenntartása mellett – megközelítőleg egy év áll rendelkezésre a bizonyítási eljárás lefolytatására és az ügydöntő határozat meghozatalára.

A bírói szak, és az ezt megelőző nyomozási és vádemelési szak közötti egyensúly megteremtése érdekében a tervezet a kiemelkedő társadalmi veszélyességű ügyekben az

ügydöntő határozat kihirdetése előtt elrendelt előzetes letartóztatás felső határidejét az elrendeléstől számított négy évben határozza meg.

Szintén a kényszerintézkedés törvényességének garanciáját jelenti a törvény azon rendelkezése, miszerint a bíróságnak, az ügyésznek, illetőleg a nyomozó hatóságnak arra kell törekednie, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson. Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, az eljárást soron kívül kell lefolytatni.

Az Alkotmány hivatkozott rendelkezése összhangban van az Emberi Jogok Európai Egyezménye 5. Cikkével. Az Egyezmény többek között rögzíti, hogy a letartóztatott vagy őrizetbe vett minden személyt haladéktalanul bíró, vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé kell állítani, és a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van arra, hogy ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábba helyezték.

3. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatából:

Az Emberi Jogok Európai Bírósága egyes konkrét ügyekben vizsgálta az Egyezmény fent hivatkozott 5. Cikkében megfogalmazott elvárások érvényesülését és az alábbi megállapításokat tette:

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a DEBOUB alias HUSSEINI Franciaország ügyben megállapította az Egyezmény 5. Cikke 3. pontjának megsértését, mert az előzetes letartóztatás négy év hat hónapig tartott. Döntésében kiemelte, hogy a közrend védelmének alapvető követelménye és a bűnisméltés megakadályozásának szükségessége, sőt a gyanúsítottak közötti összebeszélés veszélye sem alapozza meg önmagában az előzetes letartóztatás ilyen hosszú időtartamát.

Az IMRE kontra Magyarország ügyben a Bíróság határozatának indokolásában hangsúlyozta, hogy egy konkrét ügyben az elhúzódó fogvatartás csak és kizárólag akkor lehet indokolt, ha a közérdek valódi követelményének olyan specifikus jelei állnak fenn, amelyek - az ártatlanság vélelme ellenére - nagyobb súllyal esnek latba, mint az Egyezmény 5. cikkében rögzített, az egyéni szabadság tiszteletben tartását előíró szabály. A Bíróság kitért arra, hogy a nemzeti bíróságoknak minden olyan tényt meg kell vizsgálni, amelyek a közérdek fennállta mellett vagy ellen szólnak. A Bíróságnak ezért azt kell megállapítania, hogy a bíróságok által hivatkozott további okok továbbra is igazolták-e a szabadságtól történő megfosztást. Ha ezek az okok relevánsak és elégségesek, akkor a Bíróságnak arra a következtetésre kell jutnia, hogy a nemzetközi hatóságok különös gondossággal jártak el az eljárás lefolytatásakor.

Az Emberi Jogok Európai Bíróság az előzetes letartóztatás időtartamának ésszerűségének megítélésekor körültekintően vizsgálja a hatóságok döntéseiben szereplő indokok valódiságát és megalapozottságát.

Általában a Bíróság több tényezőt vesz figyelembe az „ésszerű idő” vizsgálatakor: mennyire volt bonyolult az ügy, milyen magatartást tanúsított az érintett, végül, hogy a hatóságok oldalán nem mutatható-e ki indokolatlan késedelem.

a) Ami az első tényezőt illeti, itt az ügy objektív jellemzőit vizsgálja, így a tényállás bonyolultságát, iratanyag terjedelmét. A bíróság a W. kontra Svájc ügyben a négy évig tartó előzetes letartóztatás nem ütközött az Egyezménybe, mert a bonyolult ügyben nem volt kimutatható hatósági késedelem.

b) A gyanúsított által tanúsított magatartásnak csekélyebb a jelentősége, mivel a terheltet a védekezés bármilyen módja megilleti, esetleges eljárást késleltető magatartása természetesen nem írható a Kormány számlájára.

A fentiekből következően az Egyezmény 5. cikk 3. bekezdésében szereplő „ésszerű időhatár” igen összetett fogalom.

A Bíróság egy-két évet meg nem haladó időtartam esetén általában nem állapít meg mulasztást, bár nem kizárt, míg a három év feletti ügyekben igen kimerítően vizsgálja a kimentő okok megalapozottságát, négy évet meghaladó előzetes letartóztatást esetén pedig már általában nem merül fel olyan indok, amely esetében igazolható volna az igen jelentős időmúlás (pl. Tomasi v. France).

A kifejtettekből tehát levonható az a következtetés, hogy a Bíróság nem kizárólag az eljárás időtartamát, és nem kizárólag az előzetes letartóztatás hosszát vizsgálja, az adott ügy összes körülményeit – ezen belül különös hangsúllyal az eljáró szervek ténylegesen végrehajtott eljárási cselekményeit, és az egyes eljárási cselekmények között eltelt időtartamot – áttekinti. Ebből következik, hogy egyértelmű törvényi szabályozás esetén, ha a büntető ügyben eljáró szervek a bizonyítási eljárás lefolytatásához szükséges alapossággal járnak el, és az ügy nehézségére, bonyolultságára, a bizonyítékok felderítésének nehézségére tekintettel, nem mutatható ki, eljárási késedelem, az előzetes letartóztatás négy éves időtartama sem alapozza meg önmagában az Egyezmény megsértését. A négy éven túli előzetes letartóztatást azonban már nem lehet kellően indokolni.

Ezért a Javaslát a kiemelkedő tárgyi súlyú, és emiatt igen súlyos szabadságvesztéssel fenyegetett cselekmények esetén a terhelt által előzetes letartóztatásban tölthető időtartamot négy évben határozza meg. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy minden esetben indokolt lehet ennek az időtartamnak a kihasználása, az általános szabályok szerint változatlanul arra

kell törekedni minden ügyben, hogy a terhelt előzetes letartóztatása a lehető legrövidebb ideig tartson.

A 19. §-hoz

A Be. 132. § (3) bekezdésének módosítása folytán módosítani kell a Be. 136. § (3) bekezdését is, amely az előzetes letartóztatás megszüntetésének kötelező esete tekintetében hivatkozik a Be. 132. § (3) bekezdésében foglaltakra.

A 20. §-hoz

A Be. hatályos szabályozása szerint a házi őrizet előírásainak megtartását a rendőrség végzi. A törvény rendelkezése szerint házi őrizet esetén a bíróság előírhatja, hogy a rendőrség a terhelt hozzájárulásával, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizze. A házi őrizet végrehajtásának az ellenőrzésére vonatkozó szabályokat külön jogszabály a 6/2003. (IV. 4.) IM-BM együttes rendelet tartalmazza. Ennek a technikai eszköznek a gyakorlatban történő tényleges alkalmazásával egyidejűleg indokoltá vált a technikai eszköz alkalmazásának lehetővé tétele a lakhelyelhagyási tilalom esetén is. Ennek indoka, hogy a 2006. évi LI. törvény a házi őrizetet a lakhelyelhagyási tilalommal azonos módon határozta meg. A házi őrizet szabályaival egyező módon, az ellenőrzésnek ezen módjáról a lakhelyelhagyási tilalmat elrendelő bíróság rendelkezhet, feltéve ha ennek alkalmazáshoz a terhelt hozzájárul.

A 21. §-hoz

A lefoglalás újrashabályozását azt tette időszerűvé, hogy egyes jogalkalmazói értelmezés szerint nem kell lefoglalni azokat a tárgyakat (gipszöntet, szilikon minta, ujj- vagy talplenyomatot hordozó fólia papír, szagminta, konzerváló textília stb.), amelyeket a nyomozó hatóság a helyszíni szemle alkalmával saját segédanyagainak és eszközeinek a felhasználásával hoz létre. Ideértve azokat a dolgokat, amelyeket valamely tárgyról, vagy tárgyból úgy különítenek el, hogy értéke nincs és önmagában hasznavehetetlen (pl. az ajtófélfá benyomatot hordozó kifűrészelt darabja) és azokat a dolgokat, amelyek egyébként gazdátlanok tekintendők (betört kirakatüveg törmeléke, eldobott cigarettavég).

A fenti jogi álláspontot a Be. 151. § (1) bekezdésére alapították, miszerint a lefoglalás a dolog birtokának elvonása. Ebből következően nem kerülhet sor lefoglalásra, ha a lefoglaló hatóság eredetileg is a dolog birtokosa volt, illetőleg ugyanezen ok miatt nem foglalhatók le olyan dolgok sem, melyeket senki sem birtokol.

A Javaslat az ilyen, a jogalkotói szándékkal ellentétes értelmezés elkerülése végett pontosítja a rendelkezést. A lefoglalás lényege, hogy az annak elrendelésére jogosult büntető ügyben eljáró szerv a bizonyítás érdekében, illetőleg az elkobzás, vagyonelkobzás biztosítása érdekében őrzésbe veszi a dolgot. Az a körülmény, hogy adott dolgot abban a formában, ahogyan az lefoglalásra kerül, a nyomozó hatóság hozza létre, nem bír jelentőséggel, ezeket a dolgokat ugyanúgy le lehet és le is kell foglalni. E körbe tartoznak a gazdátlan dolgok is, melyeket a bizonyítás érdekében szintén le kell foglalni, azaz birtokba kell venni.

Egyes esetekben a lefoglalást elrendelő bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság a lefoglalt dolgot a birtokos birtokában hagyja. Ekkor tehát nem valósul meg a birtokba vételhez, ingóságok esetében megkívánt fizikai uralom megszerzése a dolog felett. Ezért a Javaslat a „megőrzésének más módon történő biztosítása.” fordulattal biztosítja a lefoglalás különleges esetének megvalósulását.

A 22.§-hoz

A gyakorlati tapasztalatok szerint a lefoglalást a büntető ügyekben eljáró szervek akkor sem szüntetik meg az ügydöntő határozat meghozatala előtt, ha egyértelműen megállapítható, hogy az adott dolog lefoglalására már nincs szükség. A Be. 155. § (1) bekezdése szerint a lefoglalást a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság megszünteti, ha arra az eljárás érdekében már nincs szükség. A Javaslat e rendelkezésben foglalt kötelezettséget erősíti meg. Ha lefoglalt dolog nem képezheti elkobzás vagy vagyonelkobzás tárgyát, akkor a lefoglalt tárgyi bizonyítási eszköz lefoglalásának oka rendszerint az, hogy szakértői vizsgálat vált szükségessé a tárgyat érintően. Ezért, ha a szakértői vizsgálat már megtörtént, és további szakértői bizonyítás nem indokolt, a dolog lefoglalását meg kell szüntetni.

A 23. §-hoz

1. Szükségessé vált a nyomozás felügyelete során adott utasítások szigorúbb ellenőrizhetősége, átláthatósága érdekében, e téren az írásbeliség szélesebb körű megkövetelése.

A nyomozó hatóság és a nyomozás felügyeletét ellátó ügyész közötti felelősség pontos elhatárolása céljából az ügyész az utasítást, a nyomozó hatóság a tájékoztatást, főszabályként írásban adja.

Azonban azokban az esetekben, ahol ezt a nyomozás érdekei szükségessé teszik az ügyész az utasítást, a nyomozó hatóság a tájékoztatást szóban is megteheti azonban azt utólag írásban meg kell ismételni.

2. A Be. jelen módosítással érintett 165. § (6) bekezdését a 2006. évi LI. törvény iktatta be. A törvény indokolása kiemelte, hogy a (6) bekezdés arról az esetről rendelkezik, amikor a nyomozó hatóság vezetője – nyilvánvalóan a nyomozás célja, illetve hatékonysága szempontjából – aggályosnak véli az ügyészi utasítást. A Be. hatályos rendelkezése szerint ilyenkor a nyomozó hatóság vezetője, felettes szerve útján, előterjesztést tehet a felettes ügyészhez, az előterjesztésnek azonban nincs halasztó hatálya. Az a tény, hogy a rendelkezés szerint az előterjesztésre csak a felettes szerv útján van lehetőség, biztosítékot jelent a kellően át nem gondolt, megalapozatlan előterjesztések ellen, és összhangban áll az ügyésznek a nyomozásban betöltött meghatározó szerepével. Azonban a nyomozó hatóság felettes szerve is köteles szakmai érveivel az előterjesztés indokoltságát alátámasztani.

A vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás 11. § (7) bekezdése határozza meg a büntetőeljárás törvényben meghatározott nyomozó hatóság vezetője által kezdeményezett előterjesztéssel kapcsolatos ügyészi eljárást. E szerint „Ha a nyomozó hatóság vezetője a felettes szerve útján a Be. 165. § (6) bekezdése alapján előterjesztéssel élt, a felettes ügyész – amennyiben az abban foglaltak alapján érdemi intézkedésre nem lát okot – azt az ügy érdemi elbírálására jogosult ügyészség vezetőjéhez továbbítja. A felettes ügyész az iratokat csak akkor vizsgálja meg, ha az előterjesztés alapján az ügyben az ügyész nyilvánvaló törvénysértésére lehet következtetni. A felettes ügyész az eljárásáról az előterjesztőt átirattal tájékoztatja.”

A fenti gyakorlat megszüntetése érdekében a Javaslathoz egyértelműen rögzíti, hogy a felettes ügyész minden esetben megvizsgálja a felterjesztett iratokat és a felvetett problémával összefüggésében kialakított álláspontját írásban közli az előterjesztővel.

Önmagában az a tény, hogy az ügyésznek a nyomozás felett gyakorolt felügyeleti jogköréből következően az ügyészi utasítás elleni előterjesztés nem tekinthető jogorvoslatnak - hiszen ez fogalmilag kizárt - nem mentesíti a felettes ügyészt az előterjesztés érdemi vizsgálata alól.

A 24. §-hoz

A vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás tartalmazza a fokozott ügyészi felügyelet szabályait. A fokozott ügyészi felügyelet a nyomozás felügyelet egyik különleges, jól bevált eszköze, azokban az ügyekben különösen, amelyeknek vagy a ténybeli, jogi megítélése bonyolult vagy a terhelt személyi szabadságának korlátozása miatt kiemelkedő jelentőségűek.

Az ilyen ügyek kiemelkedő jelentősége miatt a nyomozó hatóság és a nyomozás felügyeletét ellátó ügyész közötti feladatmegosztást, illetve az ennek kapcsán meghozott döntési kompetenciát és a felelősséget érintő, jogszabálynak nem minősülő legfőbb ügyészi utasítás legfontosabb rendelkezéseinek törvényi erőre emelése vált szükségessé.

A fokozott ügyészi felügyelet során az ügyész, függetlenül attól, hogy ügyészi döntést igénylő kérdés felmerült-e, az iratokat havonta köteles megvizsgálni és a nyomozás teljessége és törvényességének biztosítása érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni. A Be. 165. §-ának rendelkezéseiből következően a nyomozó hatóság az ügyész utasításait természetesen akkor is köteles végrehajtani, ha az ügy bármely részletét érintően jogi álláspontja az ügyészi utasításban foglaltaktól eltér.

Itt kell utalni arra, hogy a fokozott ügyészi felügyelet során is érvényesülnek a büntetőeljárás törvénynek az ügyész nyomozás feletti felügyeleti jogára vonatkozó rendelkezései. Ebből következően az ügyész akkor utasíthatja a nyomozó hatóságot az általa elvégezni kívánt eljárási cselekmény mellőzésére, ha az adott eljárási cselekmény elvégzése törvénysértő.

A Javaslát az ügyész és a nyomozó hatóság közötti döntési kompetencia, felelősség egyértelmű elhatárolása céljából előírja, hogy a nyomozó hatóság a fokozott ügyészi felügyelet bejelentésnek tényéről az iratok részét képező feljegyzést készít. A fokozott ügyészi felügyelet bejelentését megalapozó okok közül, több a nyomozás érdekeit sértheti, így annak indokát a nyomozó hatóság a feljegyzésben nem tüntetheti fel.

A 25. §-hoz

A Be. 169.§ (1) bekezdése értelmében a határozat kijavításáról határozatot kell hozni, melyet az érintetteknek a 169. § (4) bekezdése értelmében meg kell küldeni. Ezért a Be. 169. § (5) bekezdésének azon mondata, miszerint a kijavításra vonatkozó értesítésre a 166. § (7)

bekezdése irányadó, értelmét veszítette, ezért a Javaslát e mondatot elhagyja. A kijavításról rendelkező határozat ellen további jogorvoslatnak van helye.

A 26. §-hoz

1. A Be. 175.§-a a feljelentés elutasításának speciális esetét szabályozza, ezért a (4) bekezdésben a „nyomozás megszüntetésének” szövegrész téves, a Javaslát ezt a pontatlanságot kijavítja, a „feljelentés elutasításának” szövegrészre.

2. A Javaslát ugyancsak pontosítja a normaszöveget annyiban, hogy az ügyészség helyett az ügyész nyilatkozatának beszerzését írja elő.

A 27. §-hoz

A szabálysértési eljárások eredményeit a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvénnyel létrehozott, 2010. január 1. napjától működő központi szabálysértési nyilvántartás fogja tartalmazni.

A büntetőbíró az országosan egységes központi szabálysértési nyilvántartás adataiból fog meggyőződni az elkövető korábbi szabálysértéseiről és azokat a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként ténylegesen a terhére róhatja a terhelt életvezetése körében.

A 28. §-hoz

A Javaslát által a Be.-be beiktatott új, 165/A. § beiktatása szükségessé teszi a Be. 186. § (4) bekezdése módosítását is.

A nyomozás menetét dokumentáló iratokról főszabályként továbbra sem adható másolat, tekintettel arra, hogy ellenkező esetben a nyomozás érdekei sérelmet szenvednének. E szabály alól kivételt jelentenek azok az iratok, amelyek az ügyész és a nyomozó hatóság jogi álláspontját tartalmazzák. Ezek az iratok megtekinthetők, azokból másolat adható, az arra jogosultaknak. Garanciális szempontból lehet annak jelentősége, hogy az adott esetben a nyomozó hatóság és az ügyész esetleg eltérő jogi álláspontra helyezkedett, illetve, hogy e kérdésben a felettes ügyész milyen döntést hozott.

Ha azonban az iratok tartalmának megismerése nyomozási érdekeket sértenek, az iratok megtekintése, a másolat adása megtagadható, azért mert az iratok megismerésének a joga nem sértheti a bűnüldözési, felderítési érdekeket.

A 29. §-hoz

A Javaslát kiegészíti – a Be. 189. § (1) bekezdés módosításával összefüggésben – a Be. 188. § (1) bekezdésében a felsorolást azzal az esettel, miszerint, ha az elkövető kiléte nem ismert, a nyomozást fel kell függeszteni.

A 30. §-hoz

A Javaslát a Be. 2006. évi LI. törvénnyel bevezetett módosítása előtti helyzettel egyező módon rendeli szabályozni a nyomozás felfüggesztését, ha az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható. A módosítás csekély adminisztratív terhet jelent ugyan, viszont kiküszöböli azt a hatályos szabályozásból fakadó problémát, miszerint az „ismeretlen tetteses” esetekben, ha a nyomozást megszüntetik, ennek következtében az értéktelen, általában tárgyi bizonyítási eszközt jelentő tárgyakat, bűnjeleket meg kell semmisíteni, és minden járulékos kérdést rendezni kell. Ha az eljárás megszüntetését követően újabb adatok merülnek fel, és a nyomozást folytatni kell, a bizonyítékok megsemmisülhetnek, ez pedig az eljárás sikerét veszélyezteti, ezért a Javaslát visszaállítja a 2006. július 1-jét megelőző helyzetet.

Ezzel összhangban módosítja Javaslát a Be. 189. §-át, a beiktatott (2) bekezdés rendelkezése szerint a Be. 188. § (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott esetben az ügyész és a nyomozó hatóság az ügyet nyilvántartásba veszi, és ha az elkövető személyére utaló újabb adat birtokába jut, a nyomozást folytatja.

A 31. §-hoz

1. A hatályos szabályozás szerint az ügyész bármely okból, míg a nyomozó hatóság csupán a nyomozás megszüntetésének egyszerűbb megítélésű okai esetén szüntetheti meg a nyomozást. A Be. 190. § (1) bekezdés *b)* pontjának felmerülése esetén, – azaz ha a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény – indokolatlan a nyomozás megszüntetését kizárólag az ügyész jogkörébe

utalni. Ennek indoka a nyomozó hatóságra vonatkozó egyéb jogszabályokban keresendők. Ha a nyomozás során ügyési határozatot igénylő kérdés merül fel, a nyomozó hatóság indokolt, írásbeli előterjesztéssel fordul az ügyészhez. A fenti rendelkezésből következően a nyomozó hatóság fenti okra alapított, a nyomozás megszüntetésére irányuló előterjesztése során a beszerzett bizonyítékokat éppúgy értékeli, mint az ügyész a nyomozás megszüntetéséről rendelkező határozat meghozatalakor.

A nyomozás megszüntetésnek nyomozó hatóság jogkörébe utalással a büntetőeljárások időszerűségének javulása várható, mivel a nyomozó hatóság – előterjesztés elkészítése helyett – érdemi határozatot hozhat, illetőleg többletmunkát a nyomozó hatóság vonatkozásában nem keletkezett.

A módosítás nem érinti a Be. azon rendelkezését, miszerint a nyomozást megszüntető határozatot a nyomozó hatóság az ügyésznek haladéktalanul megküldi. Ha az ügyész a nyomozás megszüntetésével nem ért egyet, a határozatot hatályon kívül helyezheti és a nyomozás folytatásáról rendelkezhet, így az ügyésznek a nyomozás felett gyakorolt törvényességi kontrollja teljes körűen biztosított.

2. A Be. 188. § (1) bekezdés c) pontjának módosításával összhangban a Be. 190. § (2) bekezdésének további módosítása is szükségessé vált.

A 32. §-hoz

A jogi segítségnyújtással kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2007. évi CLI. törvény több ponton újraszabályozta a jogi segítségnyújtásról szóló LXXX. törvényt (Jst.), és ezzel összefüggésben, 2008. január 1-hatállyal a Be. egyes rendelkezéseit is módosította.

A Jst. 2008. január 1-jén hatályba lépett rendelkezései szerint a büntetőeljárásban lehetőség nyílt a sértett, a magánvádló, a magánfél és a pótmagánvádló számára, hogy – a Jst.-ben meghatározott feltételek fennállása esetén – jogi segítségnyújtást vegyenek igénybe; a személyes költségmentesség és a pártfogó ügyvédi képviselő engedélyezése tárgyában a jogi segélynyújtó szolgálat dönt. A Be. módosítása következtében, 2008. január 1-ét követően, ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni és a jogi segítségnyújtó szolgálathoz fordul, a vádindítvány benyújtására nyitva álló határidőt attól a naptól kell számítani, amikor a szolgálat jogerős határozatát a sértett részére kézbesítik. A Be. az eljárás további szakaszaiban is tartalmaz rendelkezést arra nézve, ha a pótmagánvádlói fellépés lehetősége megnyílik, az eljáró bíróság miként értesíti erről a sértettet, illetve a sértett, ha pótmagánvádlóként kíván

fellépni, milyen tájékoztatási kötelezettség terheli, ha a jogi segítségnyújtó szolgálathoz fordul.

A Be. 267. §-a rendelkezik az eljárás megszüntetéséről a tárgyalás előkészítése szakaszában. Indokolt az eljárás e szakaszában is a vád elejtése esetére rendelkezni a pótmagánvádló fellépésének, és a jogi segítségnyújtó szolgálat igénybe vételének lehetőségéről. A Javaslát e módosítást végzi el.

A 33. §-hoz

A módosítás a tárgyalás előkészítésnek szabályait egészíti ki, azzal, hogy a Be. 268. §-ába egy olyan új rendelkezést iktat be, amely részletesen szabályozza, hogy a bíróság az eljárás e szakaszában milyen megkereséseket fogantatosíthat, az általános szabályok alapján, a megjelölt adatok vonatkozásban. Új elemként jelenik meg, hogy az eddigi gyakorlattól eltérően a vádlott vonatkozásában nemcsak a bűnügyi nyilvántartás, hanem a szabálysértési nyilvántartás adatait is be kell szerezni. A módosítás összefügg a Be. 178/A. § (2) bekezdését módosító rendelkezéssel és annak indokaival.

A 34. §-hoz

A Be. jelenlegi szabályai szerint a tanács elnöke az ügy iratainak a bírósághoz érkezését követően hatvan napon belül dönt arról, hogy van-e helye a Be. 264-271. §-aiban meghatározott rendelkezések alkalmazásának.

A módosítás a tárgyalás előkészítésnek szabályait egészíti ki, beiktatva a 272. §-ba egy új (9) bekezdést, amely külön nevesíti, hogy a bizonyítás eredményességének előkészítése érdekében a bíróság előkészítő ülést tarthat.

A 35. §-hoz

A Javaslát a Be. 281. § (6) bekezdését kiegészíti az őrizetbe vétel egy új fajtájával, a tárgyalási őrizettel. A jogintézmény célja, hogy a bíróságnak több eszköze lehessen a vádlott megjelenésének biztosítására.

A bíróság az elővezetés elrendelését követően, az elővezetés sikertelenségének okait tartalmazó rendőri jelentés adatai alapján a vádlott ellen elfogatóparancsot bocsát ki vagy a vádlott tárgyalási őrizetbe vételét rendeli el.

Ha a vádlott elővezetése azért nem vezetett eredményre, mert lakóhelyéről ismeretlen helyre távozott, a bíróság az elfogatóparancs kibocsátását követően a továbbiakban a távollévő terhelttel szembeni külön eljárás szabályai szerint járhat el.

A tárgyalási őrizetbe vételt elrendelő határozat ellen a Be. általános szabályai szerint – amelyeket a Javaslát nem érint – jogorvoslatnak van helye. Azonban a tárgyalási őrizet a jogorvoslat bejelentésétől függetlenül végrehajtható.

A tárgyalási őrizet fogantba vételét követően a vádlottat a kényszerintézkedést elrendelő bíróság elé kell állítani. A bíróság a vádlottat meghallgatja és ennek eredményének függvényében a vádlott szabadon bocsátásáról rendelkezik vagy a súlyosabb kényszerintézkedést alkalmazza abban esetben, ha arra a meggyőződésre jut, hogy a vádlott eljárási cselekményeknél való jelenléte másképp nem biztosítható. A tárgyalási őrizet tartama az általános szabállyal egyező módon nem haladhatja meg a hetvenkét órát.

A 36. §-hoz

A hatályos szabályozás a szóbeliség, közvetlenség elvét – a korábbi 1973. évi I. törvény rendszerétől eltérően – az alapelvek között külön nem emeli ki, ezen szabályok a bírósági tárgyalásra vonatkozó rendelkezések között találhatóak. A tárgyalás folytonossága két feltételt foglal magába, az egyik az időbeli folytonosságot tartja fenn azzal, hogy hat hónapon túl a tárgyalást előlről kezdeni rendeli, a másik, hogy főszabályként érvényesül a tanács változatlan összetételére vonatkozó előírás. Ez alól a törvény kivételt enged azokban az esetekben, amikor a tanácson belül az ülnök személye változott. Ezekben az esetekben a tárgyalás a tárgyalás anyagának ismertetésével is megismételhető. E szabály alkalmazásával a tárgyalást nem kell előlről kezdeni, annak ellenére, hogy az eljárásba később bekapcsolódó ülnök nem észleli közvetlenül az eljárásban beszerzett bizonyítékokat, eljárási cselekményeket. A törvény rendelkezése értelmében a tárgyalás anyagának ismertetése elegendő arra, hogy az ülnök a tárgyalás menetét, a bizonyítási eljárás eredményét megismerje.

A jelenlegi szabályozás szerint hat hónapon túl a tárgyalást újra kell kezdeni.

Az eljárás időszerű befejezéséhez fűződő érdek és a hatékonyság indokolja a törvény olyan irányú módosítását, mely hat hónapon belül lehetővé teszi, hogy a tárgyalás korábbi anyagának ismertetésével megismételhető akkor is, ha hivatásos bíró személyében következik be változás, ezért a Javaslát módosítja a Be. 287. § (4) bekezdését, akként, hogy ha a hivatásos bíró vagy az ülnök személyében változás történt, a tárgyalás hat hónapon belül a tárgyalás anyagának ismertetésével is megismételhető. A módosítás a folytonosság időbeli

követelményét továbbra is fenntartja, továbbá a hivatásos bíró belátására bizza, hogy kívánja-e a korábban kihallgatott tanúk ismételt idézést és kihallgatását. Így a tárgyalás korábbi szakaszában lefolytatott bizonyítási eljárás tényleges megismétlésének lehetőségétől az eljáró bíró nincs elzárva. Garanciális elemként továbbra is lehetősége van az ügyésznek, a vádlottnak és a védőnek arra, hogy a tárgyalás anyagának ismertetést követően az ismertetésre észrevételt tegyenek, annak kiegészítését kérik. Ennek megtörténtét jegyzőkönyvbe kell foglalni.

A 37. §-hoz

1. A bírói gyakorlat – bár van ezzel ellentétes álláspont is – rendszerint elfogadja a telefax útján benyújtott fellebbezést. A telefax, mint technikai eszköz egyértelmű elfogadhatósága érdekében szükséges ennek törvényi szintű megjelenítése, azért a Javaslathoz kiegészíti a Be. 325. § (3) bekezdését a telefax útján benyújtott fellebbezéssel.

2. Az elektronikus közszolgáltatásról szóló törvényjavaslatra, valamint a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tártivevényről szóló törvényjavaslatra figyelemmel a Javaslathoz lehetővé teszi a fellebbezések számítógép útján történő bejelentését is.

A 38. §-hoz

A Be. 335. § (1) bekezdése szerint a bíróságnak az ítéletben lehetőleg el kell bírálnia a magánfél által előterjesztett polgári jogi igényt. Azokban az esetekben, amikor a bíróság ítéletében megállapítja a bűncselekménnyel okozott kár, vagyoni hátrány, adóbevétel-csökkenés, vámbevétel-csökkenés összecsokkosságát, illetve a bűncselekmény elkövetési értékét, a polgári jogi igényben való érdemi döntés nem okozhat nehézséget, és igen kevés kivételtől eltekintve nem hátráltathatja a büntetőeljárás lefolytatását. A gyakorlatban mégis gyakran előfordul, hogy a büntető ügyekben eljáró bíróságok ezekben az esetekben is a törvény egyéb útjára utasítják a magánfelet.

Ezért a Javaslathoz a Be. 335. §-ába egy új bekezdést iktat, amelynek értelmében, ha a bíróság az ítéleti tényállásban megállapítja a bűncselekménnyel okozott kár összegét, ezen összeg mértékéig el kell bírálnia a magánfél által előterjesztett polgári jogi igényt.

A 39. §-hoz

A gyakorlati tapasztalatok felszínre hozták a törvény azon hiányosságát, miszerint a jelenlegi szabályozás nem teszi lehetővé, hogy a perújítási eljárásban hozott határozathoz hasonlóan a másodfokú bíróság a fellebbezéssel nem érintett vádlott felmentése, vagy az ítélet rá vonatkozó részének hatályon kívül helyezése esetén az őt érintő, időközben hozott és jogerőre emelkedett összbüntetési ítéletet hatályon kívül helyezze. A szabályozás anomáliája jogellenes fogvatartásokat eredményezett. A módosítás kiegészíti a törvényi rendelkezést és így a másodfokú bíróság a fellebbezéssel nem érintett vádlott felmentése, vagy az ítélet rá vonatkozó részének hatályon kívül helyezése esetén az e vádlottal szemben időközben hozott és jogerőssé vált összbüntetési ítéletet hatályon kívül helyezi.

Erre természetesen csak abban az esetben kerülhet sor, ha a másodfokú bíróság számára rendelkezésre állnak azok az adatok, amelyek alapján az ilyen összbüntetési ítélet hatályon kívül helyezése tárgyában határozni lehet.

A rendelkezés összhangban áll a Be. – perújítási eljárás estére vonatkozó – 415. § (2) bekezdése szerinti szabállyal.

A 40. §-hoz

A Be. 287. § (4) bekezdésének módosításához kapcsolódik a Be. 373. § (1) bekezdés II. *b)* pontjának módosítása is, eszerint nem abszolút eljárási szabálysértés, ha olyan bíró vett részt az ítélet meghozatalában, aki nem volt mindvégig jelen és a tárgyalást, a tárgyalás anyagának ismertetésével megismételte. Ezen szabály esetleges megsértése relatív eljárási szabálysértésként értékelhető.

Ezen esettől meg kell különböztetni azt az esetet, ha a tárgyaláson a tanács tagjai nem voltak mindvégig jelen, például a szünet elrendelését követően a bíróság a tárgyalást ülnök jelenléte nélkül folytatta. A két eset markáns elkülönítése céljából a Javaslat a Be. 373. § (1) bekezdés II. *a)* pontját kiegészíti.

A 41. §-hoz

A Be. másodfokú bíróság ítélete elleni fellebbezés lehetőségét szabályozó rendelkezése nem szabályozza azt az esetet, amikor az első fokú bíróság nem rendelkezik a terhelt bűnösségéről, a másodfokú bíróság viszont bűnösnek mondja ki. Ha az első fokú bíróság egymással anyagi

halmazatban lévő bűncselekményeket bírál el, és ezek közül valamely cselekményben nem mondja ki a vádlottat bűnösnek, de a történeti tényállásban rögzíti a cselekmény elkövetését, majd a másodfokú bíróság e cselekményben bűnösnek mondja ki, a Be. hatályos 386. § (1) bekezdése szerinti szövege alapján nem nyílik meg a harmadfokú elbírálás lehetősége, ami ellentétes a harmadfokú szabályozás jogalkotói szándékával.

Ezekben az esetekben a terhelt bűnösségének megállapítása először másodfokon történik meg, ami lényegét tekintve megegyezik azzal az esetkörrel, amikor az első fokon felmentett terhelt bűnösségét a másodfokú bíróság megállapítja, ezért nem indokolt a különbségtétel a harmadfokú eljárás lehetősége tekintetében. A Javaslat ezért a Be. 386. § (1) bekezdését a kifejtettek szerint kiegészíti.

A 42. §-hoz

A Be. 387. §-ának módosítása összefügg a Be. 349. §-ának módosításával. A rendelkezés a másodfokú bíróság e jogköréhez hasonlóan, a harmadfokú bíróság számára is megteremti annak a lehetőségét és egyúttal kötelezettségét is, hogy a fellebbezéssel nem érintett vádlott felmentése, vagy az ítélet rá vonatkozó részének hatályon kívül helyezése esetén az őt érintő, időközben hozott és jogerőre emelkedett összbüntetési ítéletet hatályon kívül helyezze.

A 43. §-hoz

A bíróság elé állítás alkalmazásának, a Be. 517. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott időbeli korlátozása több esetben a jogintézmény alkalmazásának lehetőségét zárta ki, mivel a megállapított határidő nem minden esetben elegendő a bizonyítási eszközök beszerzésére. A külön eljárás szélesebb körű alkalmazását szolgálja, a bíróság elé állítás határidejének harminc napra történő felemelése. A módosítás az eljárás gyors lefolytatást azzal segíti elő, hogy az ügyésznek megfelelő időt biztosít a bizonyítási eszközök beszerzésére, így többek között a tanúnak a bíróság előtti megjelenésének eredményesebb biztosítására.

A határidő harminc napban történő meghatározása összhangban van a vádirat benyújtása előtt elrendelt előzetes letartóztatás tartamával, így a terhelt előzetes letartóztatásának elrendelésével egyidejűleg az a bíróság elé állítás megszervezésével az eljárás gyors befejezése is biztosítható a terhelt előzetes letartóztatásnak határidejének meghosszabbítása nélkül.

A 44. §-hoz

A Be. 126. § (3) bekezdése szerint az őrizet legfeljebb hetvenkét óráig tarthat. E rendelkezés irányadó a bíróság elé állításos eljárásban is. A Be. 519. § (2) bekezdése szerinti azon rendelkezése, miszerint a bíróság elé állítás előtt elrendelt személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés a bíróság elé állítás napján tartott tárgyalás befejezéséig tart, nem jelenti azt, hogy a bíróság elé állítás előtt elrendelt őrizet meghaladja a hetvenkét órát.

A Be. hivatkozott rendelkezése kifejezetten azt jelenti, hogy, ha a bíróság elé állítás napján még lenne az őrizetbe vételből hátralévő idő, az őrizetbe vétel tartama akkor is lejár, és, ha a bíróság nem hoz ügydöntő határozatot, rendelkeznie kell a személyi szabadságot elvonó, illetve korlátozó kényszerintézkedés tárgyában.

Nem fordulhat elő tehát semmiképpen, hogy az őrizet meghaladja a Be. 126. § (3) bekezdésében meghatározott hetvenkét órát, a bírói határozat nélküli szabadságelvonás tartamának mindenkor a lehető legrövidebbnek kell lennie, külön erre irányuló kifejezett törvényi rendelkezés hiányában e szabálynak kell érvényesülni, a Be. 519. § (2) bekezdése szerinti rendelkezés nem értelmezhető ekként.

Kétségtelen azonban, hogy nem zárható ki a Be. 519. § (2) bekezdésében írtak téves értelmezésének lehetősége, ezért a rendelkezés egyértelműbbé tétele érdekében a törvényhely szövegét a Javaslat kiegészíti, és a Be. 126. § (3) bekezdése szerinti mondatot beilleszti a Be. 519. § (2) bekezdésébe.

A 45. §-hoz

A Be. 522. § (3) bekezdését a Be. 517. § (1) és (2) bekezdéseit érintő módosítás miatt szükséges módosítani.

A 46. §-hoz

A jogalkalmazói tapasztalatok szerint indokolatlanul hosszú az elfogatóparancs kibocsátását követően az ügyésznek a vádlott távollétében történő eljárás lefolytatására vonatkozó indítványa megtételére, a Be. 529. § (2) bekezdése szerinti hatvan napos várakozási idő kikötése, emiatt a tervezet e hatvan napos határidőt lerövidíti tizenöt napra. A módosítás azt rendelkezést érintetlenül hagyja, amelyik lehetővé teszi, hogy az ügyész az elfogatóparancs

kibocsátásáról szóló határozat közlésétől számított tizenöt napon belül indítványozza, hogy a tárgyalást a vádlott távollétében tartsák meg.

A 47. §-hoz

A magyar büntetőeljárás jog tartalmazza a tárgyalásról lemondás intézményét, amely nem azonos az angolszász jogrendszerből ismert úgynevezett vádalku jogintézményével.

A Javaslat megteremti egy olyan jogintézmény alapjait, amely lehetővé teszi, hogy az ügyek egy meghatározott körében az ügyész és a terhelt megállapodhasson a tényállásról, a cselekmény jogi minősítéséről és a büntetésről, intézkedésről, amelyet mind a vádhatóság, mind a terhelt elfogad.

A Javaslat ezért a Be. hatályos XXVI. Fejezetében szabályozott lemondás a tárgyalásról külön eljárás szabályait módosítja.

A tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás lényege: a bíróság a vádlott bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomására alapítva az ügyészi vádirattal egyező tényállás, minősítés miatt állapítja meg a vádlott bűnösségét, a vádiratban indítványozott nemű, mértékű, tartamú büntetést szab ki, illetőleg intézkedést alkalmaz, feltéve, hogy a vádlott a tárgyaláshoz való jogáról lemond és az ügyész a külön eljárást indítványozza.

A tárgyalásról lemondás keretében az ügyész és a terhelt között létrejön egy olyan megállapodás, amely tartalmazza a terhelt által beismert bűncselekmény leírását, a Btk. szerinti minősítést, és az ügyész és a terhelt megegyező tartalmú nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy a tárgyalásról lemondás alapján folytatott külön eljárás során milyen nemű, mértékű büntetést, illetőleg intézkedést vesznek tudomásul.

A fenti rendelkezésből az is következik, hogy a tárgyalásról lemondás szerinti eljárásban meghozott ítéletben kiszabott joghátrány miatt sem az ügyész, sem a vádlott és védője nem fellebbezhet, hiszen a bíróság, ha annak tartalmával egyetért, a kiszabott büntetést, intézkedést a megállapodásban foglaltak szerint alkalmazza.

A Javaslat – a hatályos szabályozással egyező módon – nem teszi lehetővé, hogy valamennyi bűncselekmény esetén alkalmazásra kerüljön a tárgyalásról lemondás szerinti külön eljárás. A legsúlyosabb bűncselekmények elkövetőivel szemben nem indokolt a büntetőeljárás bírói szakaszának egyszerűsítése. Egyrészt az ilyen cselekmények miatti eljárás rendszerint összetettebb, másrészt a speciális és generális prevenció szempontjából is indokolt, hogy a terhelttel szemben a tárgyalást a maga teljességében lefolytassa a bíróság. Ezért a Javaslat szerint a bíróság – a Be. Javaslat szerinti 536. §-ában meghatározott kivételektől eltekintve –

nyolc évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt tartott nyilvános ülésen dönthet a terhelt büntetőjogi felelősségéről, ha a vádirat alapját jelentő ügyész és terhelt közötti megállapodás tartalmával egyetért. A Javaslat továbbra is anyagi jogi kedvezményben részesíti a terheltet azért, ha a tárgyaláshoz való jogáról lemond.

Hangsúlyozni kell, hogy az ügyész, a közte és a terhelt között létrejött megállapodással egyező nemű, mértékű, illetőleg egyező tartamú büntetés kiszabására, illetőleg intézkedés alkalmazására tesz indítványt oly módon, hogy az általános szabályoktól eltérően, a vádiratban a joghátrány alsó és felső határát is megjelöli. A bíróság – e külön eljárási forma esetén – az ügyészi indítvány keretei között szabhat ki büntetést és alkalmazhat intézkedést. Ez a rendelkezés nem sérti a hatalommegosztás elvén alapuló a Be. 1. és 2. §-ában szabályozott bírói függetlenséget, mivel ha a bíró a vádiratban indítványozott joghátrány nemével vagy annak tartamára, mértékére tett ügyészi indítvánnyal nem ért egyet, az ügyet tárgyalásra utalja és a büntetés kiszabás során az általános szabályok szerint jár el.

Ki kell emelni, hogy a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárásban a szabadságvesztés mértékére, az általános szabályoktól eltérően a Btk. 87/C. §-ban megjelölt csökkentett büntetési tételek az irányadók.

A Be. Javaslat szerinti 535. §-a a lemondás a tárgyalásról külön eljárást – általános szabályként – kizárja, ha a terhelt a bűncselekményt bünszervezetben követte el, vagy ha a bűncselekménye halált okozott. Ennek indoka, hogy súlyosabb bűncselekmény elkövetése vagy halált okozó cselekmény esetén a bírósági tárgyalás megtartásnak általános szabálya érvényesül, ezeknek a jelentős tárgyi súlyú bűncselekményeknek az elkövetőivel szemben nem indokolt ezen eljárási forma által nyújtott kedvezmények biztosítása.

A lemondás a tárgyalásról külön eljárás keretében kötött megállapodásnak nem kell kiterjednie a sértett által bejelentett polgári jogi igényre, azonban épp a sértett érdekeinek védelme érdekében, a bíróság a polgári jogi igényt nem utasíthatja el, természetesen a magánfelet polgári jogi igényével a törvény egyéb útjára utasíthatja.

Kivételes esetekben, nyolc évi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt is lehetőség van a külön eljárás alkalmazására, ha a terhelt együttműködik az ügyésszel, illetőleg a nyomozó hatósággal és ezzel az ügy felderítéséhez jelentős mértékben hozzájárul.

A Be. Javaslat szerinti 536. §-a sajátos szabályozást ad azon terhelt vonatkozásában, aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el, és a nyomozás során az ügy, illetőleg más büntető ügy bizonyításához hozzájárulva az ügyésszel, illetőleg a nyomozó hatósággal jelentős mértékben együttműködött, valamint ha a nyomozás megszüntetésre bármely okból nem került sor. A Javaslat a fenti feltételek megvalósulása esetén lehetővé teszi e külön

eljárás alkalmazását nyolc évi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekmény miatt is. Itt kell utalni arra, hogy bűnszervezetben elkövetett bűncselekmény miatt a Btk. 98. §-ában és a Btk. Különös Részében a bűnszervezetben elkövetett bűncselekményre előírt szigorúbb rendelkezések nem alkalmazhatók. Ha a bűncselekményre a törvény nyolc évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel, a büntetést a bűncselekményre előírt büntetési tételkeret között kell kiszabni.

A Be. Javaslat szerinti 537. §-a szerint a külön eljárás alkalmazásra abban az esetben kerülhet sor, ha a Btk. 85/A. § és 87/C. § szerint a csökkentett büntetési tételkeret között kiszabható büntetés elegendő a büntetési célok eléréséhez. A Javaslat épp a büntetési céloknak megfelelő büntetés kiszabása érdekében az ügyész hatáskörébe utalja a lemondás a tárgyalásról külön eljárásra irányuló indítványozás jogát.

A Be. Javaslat szerinti 538. §-a a bírósági eljárást megelőzően az ügyész eljárására vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket. A Javaslat eltérő szabályokat állapít meg, attól függően, hogy a nyomozás során beismerő vallomást tett terhelt a vádemelést megelőzően kezdeményezte-e az ügyének e külön eljárás szerinti elbírálását vagy sem.

Ha a terhelt a nyomozás során bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tesz, az ügyész eljárására a következő rendelkezések irányadóak.

Az ügyész az utolsó nyomozási cselekmény, azaz az iratismertetés foganatosítása után - ha azt az ügyész végezte, annak megtörténtét követő, ha a nyomozó hatóság végezte az iratok hozzá megérkezését követő harminc napon belül – az ügy iratait megvizsgálja. Ennek során az ügyész értékeli a nyomozás eredményét, a rendelkezésre álló bizonyítékokat és a törvény által meghatározott,- főszabályként érvényesülő – harmincnapos határidőn belül dönt arról, hogy a nyomozás során beismerő vallomást tevő terheltnek az ügy nyilvános ülésen történő elbírálásra irányuló kezdeményezését elfogadja-e.

Ki kell emelni, hogy önmagában a nyomozás során előterjesztett terhelti kezdeményezés a Be. 75. §-ában előírt követelmény alól – miszerint a bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására kell törekedni – nem ad felmentést, így a nyomozás korai stádiumában bejelentett kezdeményezés esetén is a tényállást a valóságnak megfelelően kell felderíteni. Ha a bíróság az ügyészi kezdeményezést nem fogadja el, a bíróság a vádirat benyújtásáig beszerzett bizonyítékok alapján dönt a terhelt büntetőjogi felelősségéről. Ebből következően a hiányosan lefolytatott nyomozás akár a terhelt felmentését is eredményezheti.

Hangsúlyozni kell, hogy a bíróság az ügyészi kezdeményezés el nem fogadása esetén az ügyet a nyilvános ülésen tárgyalásra utalja. A bíróság az ügyész és a terhelt közötti megállapodás vonatkozásában a szűrő szerepét tölti be és törvényességi kontrollt gyakorol.

Ha az ügyész a terhelti kezdeményezést elfogadja, akkor erről határozatot hoz, mely ellen panasznak nincs helye. A határozat meghozatalát követő harminc napon belül az ügyész vádat emel.

A Be. 216. § (1) bekezdésében megjelölt harminc napos határidő az általános szabályok szerint meghosszabbítható, mivel egyrészt a kezdeményezés elfogadása esetén, a határozat meghozataláig, az ügyésznek a terhelt által megvalósított cselekmény leírására, azaz a történeti tényállásra, a Btk. szerinti minősítésre, ennek alapján az általa elfogadhatónak tartott jogkövetkezményre vonatkozóan ki kell alakítani álláspontját. Ennek indoka, hogy a határozat meghozatalát követő harminc napon belül vádat kell emelnie. Azaz a határozat meghozatalát követően nincs lehetőség a Be. 216. § (1) bekezdés *a)-d)* pontjaiban meghatározott intézkedésekre, illetőleg a vádemelés részbeni mellőzésére.

Az ügyész a határozat meghozatalát követő harminc napon belül terhelti meghallgatást követően, annak eredményéhez képest a Be. 217. § és 218. § alapján vagy e külön eljárás szabályai alapján emel vádat.

Rá kell mutatni arra, hogy az ügyész a terhelti kezdeményezés elfogadása esetén a Be. 216. §-ában megjelölt határidő lejártát követő harminc napon belül, illetőleg ha az általános ügynevezett ügyfeldolgozási határidő hosszabbítás feltételei fennállnak, legkésőbb az iratok hozzá érkezésének vagy az általa végzett iratismertetését követő százhusz napon belül vádat emel.

Ki kell emelni továbbá azt is, ha az ügyész a terhelti kezdeményezéssel nem ért egyet, akkor erről a terheltet értesíti, és a Be. 216. §-ában meghatározott általános szabályok szerint, az ott megjelölt határidőn belül további nyomozási cselekményt végezhet, vagy elvégzéséről rendelkezhet, a nyomozást felfüggesztheti, a nyomozást megszüntetheti, az ügyet közvetítői eljárásra utalhatja, illetve a vádemelés elhalasztásáról határozhat, vádat emel, vagy a vádemelés részbeni mellőzéséről is rendelkezhet. A terhelti kezdeményezés elutasítása esetén az ügyész a Be. 216. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül, legkésőbb az iratok hozzá érkezését követő vagy az általa végzett iratismertetést követő kilencven napon belül érdemi döntést hoz.

A terhelti kezdeményezés elfogadása esetén a terhelt érdekeinek védelme céljából, a külön eljárás során védő részvétele kötelező.

Az ügyész a meghallgatás során közli a terhelttel, a terhelt által beismert bűncselekmény leírását, a Btk. szerinti minősítést, nyilatkozik továbbá arról, hogy milyen nemű, mértékű, tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesz tudomásul, azaz a büntetési célokat figyelembe véve milyen joghátrányt tart elfogadhatónak.

A tájékoztatásnak ki kell terjednie a külön eljárás jogkövetkezményeire, illetőleg arra is, hogy a megállapodás a bíróságra nézve nem bír kötelező jelleggel. Az eljárás törvényességének ellenőrizhetősége érdekében, a terhelt nyilatkozatát jegyzőkönyvbe kell foglalni.

Ha a terhelt az ügyész által ajánlott megállapodás tartalmi elemivel, különösen a joghátrány neme és mértéke tekintetében egyetért, az ügyész és a terhelt között létrejön a külön eljárás alapját jelentő megállapodás. A megállapodás tartalmazza a bűncselekmény történeti tényállását, Btk. szerinti minősítését, az ügyész és a terhelt nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy milyen nemű, mértékű, tartamú büntetést, illetőleg intézkedést vesznek tudomásul.

A megállapodás megkötését követően az ügyész a megállapodásban foglalt azonos történeti tényállás, Btk. szerinti minősítés miatt emel vádat és az általános szabályoktól eltérően indítványt tesz az ügy nyilvános ülésen történő elbírálására.

Az ügyész indítványt tesz a konkrét tartamú büntetés kiszabására és intézkedés alkalmazására, azonban a bíróság – büntetés kiszabása során is gyakorolható – mérlegelési jogkörét nem veszi el, mivel az ügyész a joghátrány alsó és felső határát jelöli meg, nem pedig annak konkrét mértékét.

A Javaslattal rögzíti, hogy az ügyész és a terhelt közötti írásba foglalt megállapodás a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás célján túlmenően joghatás kiváltására nem alkalmas. E rendelkezés indoka, hogy ha a megállapodás alapján az ügyet nem nyilvános ülésen bírálják el, ezen iratokat ne lehessen sem az adott, sem más büntetőeljárásban felhasználni. Ellenkező esetben a jogintézmény visszaélésekre is adhatna alapot.

Az eljárási szabályok betartásának ellenőrizhetősége érdekében az ügyész a nyomozási irat és vádiraton kívül, az ügyész és a terhelt közötti megállapodást tartalmazó jegyzőkönyvet is benyújtja a bírósághoz.

A bíróság pártatlanságát védi a Be. Javaslattal szerinti 539. §-ának azon rendelkezése, miszerint ha a megállapodás nem jön létre, az ügyész az erről szóló jegyzőkönyvet, amely a terhelt kezdeményezését is tartalmazza, nem nyújthatja be a bírósághoz.

A terhelt érdekét védő szabály továbbá, hogy az ügyész az ügy nyilvános ülésen való elbírálásra vonatkozó indítványát nem vonhatja vissza.

A Javaslat akként rendelkezik, miszerint ha a bíróság hivatalból vagy az ügyész indítványára az ügyet tárgyalásra utalja, akkor a megállapodásban foglaltak sem az ügyészt, sem a terheltet nem kötik.

A Be. Javaslat szerinti 540. §-a lehetővé teszi a külön eljárás alkalmazást arra az esetre is, ha a nyomozás során a terhelt nem tett beismerő vallomást, azonban a vádirat kézbesítést követő tizenöt napon belül, az ügyésznél kezdeményezi ügyének nyilvános ülésen való elbírálását.

A bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomás hiányából adódóan a Javaslat annyiban tér el a korábbi ügyész eljárására megállapított rendelkezésektől, hogy az ügyész a meghallgatás során a vád tárgyává tett cselekmény leírását közli. Egyebekben az ügyész eljárására értelemszerűen a korábbi szakasznál írt rendelkezések az irányadók. Utalni kell arra, hogy a meghallgatás során, ha a vádlott beismerő vallomást tesz, az ügyésznek a vád tárgyává tett cselekményről részletesen ki kell hallgatnia, mivel ennek ismeretében tud dönteni arról, hogy a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás feltételei fennállnak-e.

A Be. Javaslat szerinti 541. §-a a bíróság eljárást szabályozza.

A külön eljárás alapgondolata, hogy a tárgyalásról lemondás alapján meghozott ítélet az ügyész, a terhelt és a bíróság által is elfogadhatónak tartott konszenzusán alapul. Ha a bíróság a vádirati tényállással, minősítéssel, az ügyész által indítványozott és a terhelt által is elfogadott büntetés illetőleg intézkedés nemével, mértékével, tartamával nem ért egyet, akkor az ügyet az általános szabályok szerint tárgyalásra utalja. A Javaslat rendelkezéséből következik, hogy a bíróság nem tűzi ki az ügyet nyilvános ülésre, ha a benyújtott iratok alapján kételye merül a vádlott bűnösségét, vagy a cselekmény minősítését illetően.

Ha a bíróság az ügyésznek az ügy nyilvános ülésen történő elbírálásra irányuló indítványával egyetért, az ügyet a bírósághoz érkezést követő hatvan napon belül nyilvános ülésre tűzi ki. A Javaslat hatvan napos határidőt állapít meg a bíróság részére, hogy az általános szabályok szerint az ügy tárgyaláshoz szükséges feltételeket megteremtse és ésszerű határidőn belül döntsön a büntetőjogi főkérdésben. A Javaslat hatvan napos határidőt állapít meg a nyilvános ülés határnapjának kitűzésére, azaz a nyilvános ülés határnapjának megállapítására írja elő, azaz a nyilvános ülés megtartása történhet a hatvanadik napon túl is.

Eltérő rendelkezés hiányában a bíróság valamennyi a tárgyalás előkészítése során elvégezhető intézkedéseket megteheti a nyilvános ülés eredményes megtartása érdekében.

A bizonyítási eljárás leegyszerűsítéséből következik, miszerint elegendő, ha e külön eljárás során a bíróság egyesbíróként jár el, azonban épp az egyszerűsített formából eredő fokozottabb garanciális jelegű szabályok érvényesítése érdekében nyilvános ülésen a védő, és az ügyész részvétele kötelező.

A Be. Javaslat szerinti 542. §-a a nyilvános ülés eljárási cselekményeit, illetve azok sorrendjét szabályozza.

A nyilvános ülésen az ügyész a vádat és indítványait ismerteti, majd a bíróság a vádlottat tájékoztatja a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás következményeiről, így különösen arról, hogy a bűnösségét a beismerő vallomásra alapítja, további bizonyítási eljárást nem vesz fel és a bűnösség megállapítása, a váddal egyező tényállás, minősítés, a vádirattal azonos büntetés, illetőleg intézkedés neme, mértéke, tartama fellebbezéssel nem élhet. A bíróság általi tájékoztatást követően a vádlott védőjével tanácskozik és nyilatkozik arról, hogy bűnösségét elismeri-e és a tárgyaláshoz való jogáról lemond-e. A vádlott beleegyező nyilatkozatát követően a bíróság ismételten megvizsgálja, hogy az ügyet nyilvános ülés keretében bírálja-e el vagy az ügyet tárgyalásra utalja. Ennek eldöntése érdekében az ügyészhez vagy a vádlotthoz vagy a védőhöz kérdéseket intézhet.

Ha a nyilvános ülés megtartásnak nincs akadálya a bíróság a vádlottat a vád tárgyát képező cselekményről kihallgatja.

A Be. Javaslat szerinti 542/A. §-a rendelkezik arról az esetről, ha vádlott a bűnösségét elismerte és a tárgyaláshoz való jogáról is lemondott, azonban a bíróság előtt a vallomástételt megtagadja. Ebben az esetben a bíróság az ügyet tárgyalásra utalja. Ennek nyilvánvaló indoka az, hogy a bíróság a vádlott bűnösségét nem tudja a bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomására alapítani és egyéb bizonyítást a nyilvános ülésen a külön eljárás szabályai miatt nem vehet fel.

A bíróság az ügyet tárgyalásra utalja abban az esetben is, ha a vádlott kihallgatását követően olyan körülmények merülnek fel, amelyek kétségessé teszik a vádlott beszámítási képességét, beismerő vallomásának önkéntességét vagy hitelt érdemlőségét, illetőleg ha a bíróság előtti nyilatkozata a nyomozás során tett beismerő vallomásától lényegesen eltér.

Ha a bíróság a vádlott kihallgatását követően is elegendőnek tartja, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségéről nyilvános ülésen döntsön, a vádlottat a büntetéskiszabási körülményekre is kihallgatja.

A jogintézmény a bíróság előtti bizonyítási eljárást egyszerűsíti, a bíróság a terhelt bűnösségét a beismerő vallomására és a nyomozás irataira alapítja.

Az ügy nyilvános ülésen nem intézhető el, ha a vádtól eltérő minősítés látszik megállapíthatónak, mivel erre vonatkozóan a bizonyítást le kell folytatni, továbbá az ügyész és vádlott közötti megállapodás eltérő minősítésű ügyre nem terjedhetett ki.

Az eljárás gyors lefolytatást biztosítja a Javaslat azon rendelkezése, miszerint ha a bíróság az ügyet tárgyalásra utalta és megtartásának feltételei fennállnak, akkor a bíróság a tárgyalást

nyomban megtartja. Ez azonban nem minden esetben jelenti azt, hogy az ügyet be is fejezi, elképzelhető, hogy a bizonyítás kiegészítése céljából a tárgyalást el kell napolni. A tárgyalásra utalást elrendelő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, mivel a tárgyalásra utalással a terhelt jogai nem sérülnek.

A Be. Javaslat szerinti 542/C. §-a a másodfokú bírósági eljárásról rendelkezik.

A tárgyalásról lemondás alapját jelentő megállapodás az ügyész és a terhelt konszenzusán alapszik, ami kiterjed a terhelt által beismert bűncselekmény tényállására, Btk. szerinti minősítésére, a kiszabandó büntetés, intézkedés nemére, illetőleg tartamának, mértékének keretére. Ebből következik, hogy a vádirattal azonos tényállás, minősítés, büntetés, illetőleg intézkedés neme, mértéke miatt, ha azt a bíróság az ügyészi vádiratban indítványozott keretek között szabta ki, az ügyész, terhelt, védő jogorvoslati joggal nem rendelkezik.

A külön eljárás alap gondolatából következik, hogy a fellebbezési jog korlátozott, a fellebbezés – az általános szabályok szerint – a megállapodás nem érintett járulékos kérdésekre, így többek között a lefoglalásra, a polgári jogi igényre, szülői felügyeleti jog megszüntetésre, bűnügyi költség viselésére, előzetes fogvatartás beszámítására irányulhat.

A másodfokú bírósági eljárásban a revízió elve szűkebb körben érvényesül, mivel a másodfokú bíróság a váddal egyező tényállás, minősítés esetén az első fokú ítéletet akkor változtathatja meg, ha a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésnek van helye. Ezek az esetek nyilvánvalóan akkor következhetnek be, ha ez az iratok alapján egyértelműen megállapítható (például a vádlott halála).

A tárgyalásról lemondás szabályai szűken értelmezhetők, ha a bíróság a külön eljárás feltételeinek hiánya ellenére jár el, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, az új eljárás során a bíróság előtti eljárást az általános szabályok szerint kell lefolytatni, e fejezet rendelkezései ekkor nem alkalmazhatók.

A 48. §-hoz

A tárgyalás mellőzéssel eljárás szabályainak alkalmazásával lehetőség nyílik arra, hogy a bíró az egyszerűsített eljárásnak megfelelően a megküldött iratok alapján, az ügynek a bíróságra érkezésétől számított harminc napon belül döntsön. A jogalkalmazók kedvező visszajelzései is indokolják ezen külön eljárási forma alkalmazásának szélesítését. Ennek megvalósítása érdekében a módosítás kétirányú, egyrészt a bíróság ügyészi indítvány nélkül is dönthet

tárgyalásmellőzéses eljárásban a terhelt büntetőjogi felelősségéről, másrészt – annak feltételeinek fennállása esetén – a bíróság közérdekű munka büntetést is alkalmazhat.

A jogintézmény alkalmazásának feltételei közül az ügyészi indítvány mellőzése a garanciális jogok sérelmét nem jelenti, mivel az ügyész a tárgyalás mellőzéses eljárásban hozott végzés kézbesítésétől számított nyolc napon belül továbbra is kérheti tárgyalás tartását. Ki kell emelni azonban, hogy a módosítás nem érinti a jelenlegi szabályozást, e szerint az ügyész továbbra sem indítványozhatja a tárgyalás tartását azon az alapon, hogy a bíró a külön eljárás keretében döntött a büntetőjogi felelősségről és egyéb járulékos kérdésekről.

A büntetőjogi szankciók alkalmazásához kapcsolódó fokozatosság elvéből eredő igény indokolja, hogy a tárgyalásmellőzéses eljárásban is lehetővé kell tenni a közérdekű munka büntetés kiszabását, ugyanis a tárgyalás mellőzéses eljárás alkalmazásának akadályát képezte a közérdekű munka, mint főbüntetési nem kiszabhatóságának hiánya.

Amennyiben a terhelt ezen büntetési nem alkalmazását sérelmesnek tartja, kérheti tárgyalás tartását, további garanciális elem, hogy a tárgyalás mellőzéses végzés kézbesítésénél a hirdetményi kézbesítés nem lehetséges, így közérdekű munkát kiszabó végzésről a terhelt – általában – tudomást szerez. Amennyiben a terhelt a tárgyalásmellőzéses végzést nem veszi át, akkor a bíró intézkedik a tárgyalás kitűzése iránt, ha a végzés kézbesítése azért sikertelen, mert a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik, akkor az eljárás felfüggesztésnek van helye. Ebből következően a terhelt tudomása nélkül a közérdekű munka kiszabását tartalmazó végzés nem emelkedhet jogerőre.

A 49. §-hoz

A Be. 587. §-a jelenleg nem teszi lehetővé, hogy abban az esetben, ha a terhelt által letétbe helyezett biztosíték összege meghaladja a terhelttel szemben jogerősen kiszabott pénzbüntetés, az alkalmazott vagyonekbevitel, illetve a megállapított bűnügyi költség összegét, a terhelt visszakapja a biztosíték egy részét.

A jogalkalmazási gyakorlat tapasztalatai alapján ezért indokolt a Be. 587. §-ának egy új bekezdéssel történő kiegészítése, amely ezt a hiányosságot pótolja.

Az 50. §-hoz

A Be. 137. § (3) bekezdés módosításával összefüggésben szükséges kiegészíteni a Be. 604. § (2) bekezdés *h*) pontjában meghatározott, a házi őrizet végrehajtási szabályainak megalkotását

érintő rendelkezést, és utalni kell arra, hogy a Be. felhatalmazása alapján milyen új jogszabály kiadása szükséges ahhoz, hogy a lakhelyelhagyási tilalom szabályainak betartását is lehessen ellenőrizni a terhelt mozgását nyomon követő eszközzel.

Az 51. §-hoz

A Javaslattal módosítja a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 35. § (2) bekezdését. A módosítás szerint az elévülés határidejébe beszámít az eljárás felfüggesztésének tartama abban az esetben is, ha az eljárás felfüggesztésére az elkövető ismeretlen mivolta miatt került sor. A módosítás a Be. 188. § (1) bekezdésébe ismételtelen beiktatott c) pont miatt indokolt, a Javaslattal szerint a nyomozást fel kell függeszteni akkor, ha az elkövető ismeretlen, ezzel összhangban kell módosítani a Btk.-t is.

Az 52. §-hoz

A Be. 186. § (4) bekezdés módosítása folytán módosítani kell az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény 99. § (5) bekezdését is, amely arról rendelkezik, hogy az ügyészségi házi iratokról a legfőbb ügyész engedélye nélkül nem adható tájékoztatás. A Javaslattal a Be. módosításhoz igazítva, a házi iratokról adható tájékoztatást a Be. rendelkezéseitől is függővé teszi.

Az 53. §-hoz

A büntetőeljárás tartamának csökkentése illetőleg a már több éve húzódó eljárások felszámolása érdekében a Javaslattal átmeneti rendelkezéseket is tartalmaz. A Javaslattal az átmeneti szabály alkalmazásával megteremti annak lehetőségét, hogy azon ügyek esetén, ahol a tárgyalásról lemondás alkalmazása felmerülhet, a vádlott – az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozatala előtt – kezdeményezze az ügyésznél az ügy nyilvános ülésen való elbírálását.

A külön eljárás általános szabályaihoz hasonlóan az átmeneti rendelkezés arra az esetre ad szabályozást, ha a már bírói szakaszban lévő ügyben a vádlott függetlenül attól, hogy tett-e beismerő vallomást vagy sem, kezdeményezi ügyének e külön eljárás keretében történő elbírálását. A beismerő vallomást nem tett vádlott kezdeményezése előrevetíti azon szándékát,

hogy a csökkentett büntetési tételkeret alkalmazása érdekében az ügyész előtt bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást tesz.

Ha az ügyész a kezdeményezéssel egyetért, indítványozza az eljárás felfüggesztését. A bíróság az ügyész indítványa alapján az eljárást legfeljebb egy hónapra, felfüggesztheti vagy az ügyészi indítványt elutasíthatja, e határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. Nincs akadálya annak, hogy a bíróság egy hónapnál rövidebb határidőt állapítson meg. Ennek eldöntése a bírói mérlegelés körébe tartozik. A felfüggesztésre irányuló ügyészi indítványról szóló döntés elleni jogorvoslati jog kizárása következik a külön eljárás lényegéből, miszerint a tárgyalásról lemondás keretében kötött megállapodáson alapuló ítélet a bíróság, ügyész, vádlott konszenzusa nélkül nem jöhet létre.

Az ügyész az általános szabályok szerinti megszerkesztett vádiratot kiegészíti a külön eljárás szabályaiból következő indítványokkal, mely megegyezik az ügyész és a vádlott közötti megállapodásban foglaltakkal.

Az eljárást folytatni kell, ha a felfüggesztés tartama alatt az ügyész nem nyújtja be az indítványokkal kiegészített vádiratot. Ennek számos oka lehet, így többek között, ha a terhelt nem fogadta el az ügyész által megjelölt joghátrány mértékét vagy annak nemét, de előfordulhat az is, hogy a vádlott az ügyészi meghallgatás során a vallomástételt megtagadta. Ha az ügyész a vádlott kezdeményezésével nem ért egyet, akkor erről a vádlottat értesíti.

Az 54. §-hoz

Ha a bíróság az ügyész indítványával egyetért, a lemondás a tárgyalásról külön eljárás alapjául szolgáló iratok hozzá érkezéstől számított hatvan napon belül, attól függően, hogy az eljárás felfüggesztése előtt a tárgyalást megkezdte vagy nem, az ügyet nyilvános ülésre tűzi ki vagy a tárgyalás folytatásának napját tűzi ki.

Ha a bíróság a tárgyalást megkezdte és nem látja akadályát annak, hogy az ügyet a nyilvános ülésen bírálja el, akkor kitűzi a tárgyalás folytatásának napját, azonban a tárgyaláson a nyilvános ülés szabályai alapján jár el, és erről az érintetteket tájékoztatja.

Az 55. §-hoz

Ha a bíróság a kiegészített vádiratban megjelölt tényállással, minősítéssel, az indítványozott büntetés, intézkedés nemével, mértékével nem ért egyet, az eljárást az általános szabályok

szerint folytatja, így a nyilvános ülés határnapját nem tűzi ki vagy a már megkezdett tárgyalást folytatja.

Az 56. §-hoz

A Javaslat a tárgyalásról lemondás szabályait átalakítja, új elemekkel bővíti. Emiatt szükséges annak meghatározása, hogy a korábbi jogszabály alapján tárgyalásról lemondásos eljárásra irányuló ügyészi indítvány esetén miként kell eljárni.

Az 57. §-hoz

A jogalkotói szándékkal ellentétes jogalkalmazói gyakorlat által előidézett sérelmes helyzet megszüntetése érdekében, az úgynevezett nyomokat hordozó, iratok mellékleteként kezelt tárgyi bizonyítási eszközök megsemmisítésének lehetőségét teremti meg a jogalkotó az átmeneti szabály megalkotásával.

Az 58. §-hoz

A Javaslat e rendelkezése az ügyész és a nyomozó hatóság közötti iratokra vonatkozóan tartalmaz átmeneti szabályt, mivel a módosítás a korábbi gyakorlattal szakítva, szigorú feltételek mellett megteremti a lehetőségét annak, hogy az ügyész és a nyomozó hatóság közötti, szakmai álláspontokat tartalmazó iratok megismerhetők legyenek. Az átmeneti rendelkezés előírása szerint a módosítás előtt keletkezett iratok tekintetében a korábbi szabályozás érvényesül, azaz ezekről az iratokról másolat továbbra sem adható.

Az 59. §-hoz

A Javaslat rendelkezik a módosítások hatályba lépéséről és a módosítások miatt szükséges egyes rendelkezések hatályon kívül helyezéséről is.

1. A Javaslat főszabályként a hatálybalépés napjaként a kihirdetést követő harmincadik napot jelöli meg. Ez alól kivétel jelent a Javaslat 27. §-ában és 33. §-ában „és a központi szabálysértési nyilvántartás” szövegrész. Ennek nyilvánvaló indoka az, hogy a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes

törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvénnyel létrehozott, központi szabálysértési nyilvántartás 2010. január 1-től kezdi meg működését.

A főszabályként megjelölt hatálybalépés időpontja alól további kivételt jelent a Javaslat 18. § -a, mely az előzetes letartóztatás felső generális határidejét differenciáltan határozza meg. Az új szabályok alkalmazásra megfelelő felkészülési időt kell biztosítani a jogalkalmazók részére, így a Javaslat a hatálybalépés időpontjaként 2010. július 1. napját határozza meg.

A Javaslat 10. §-ához, 12. §-ához, valamint a 37. §-ában az „, illetve számítógép” szövegrészhez kapcsolódó más jogszabályok, azaz „Az elektronikus közszolgáltatásról szóló” törvényjavaslat, valamint „A hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről és az elektronikus tértivevényről” szóló törvényjavaslat vonatkozó szakaszainak hatálybalépésének időpontja 2012. január 1., így ehhez igazodva, a Javaslat az érintett szakaszokat szintén 2012. január 1-jétől lépteti hatályba.

2. A közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvény módosította a Btk. 170. §-át, és büntetni rendelte e cselekmény előkészületét. A hivatkozott törvény azonban nem módosította a Be. 16. § (1) bekezdés *d)* pontjában a Btk. 170. §-át érintő rendelkezést. Ugyancsak e törvény állapította meg a 16. § (1) bekezdés *h)* pontjában a Btk. 260. § (4) bekezdés szövegrészt. Azonban a megjelölt „különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó „közérdekű üzem működésének megzavarása mellett – összhangban a hatályos Be. 16. § (1) bekezdés *h)* pontjában megjelölt kiemelkedő tárgyi súlyú, általában vagyon elleni bűncselekmények értékhatáraival – indokolt a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó közérdekű üzem működésének megzavarása bűncselekményt is megyei bíróság hatáskörébe utalni. A Javaslat ezeket a pontosításokat végzi el.

A hatályos törvény 29. § *f)* pontjában a „a hatóság eljárásának akadályozása (Btk. 242/A), a hatóság eljárásának megzavarása (Btk. 242/B. §), a mentő körülmény elhallgatása (Btk. 243. §)” szövegrészt a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvény 38. § (2) bekezdés *b)* pontja állapította meg. A Btk. 242/A. §-ában szabályozott bűncselekmény helyes megnevezése hatósági eljárás akadályozása büntette, a Javaslat a fenti pontosítást végzi el.

Javaslat nyelvhelyességi hibákat is kijavít, e körbe tartozik „amely a letartóztatást” szövegrész helyébe lépő „amelyet a letartóztatást” szövegrész, továbbá a Be. 354. § (4) bekezdés *c)* pontjában a „tartalmú” szövegrész helyébe lépő „tartamú” szövegrész is.

A Javaslat módosítja a Be. 28. §-át oly módon, hogy azt újabb bekezdéssel egészíti ki. Ezzel összefüggésben a Be. 608. §-ában a 28. § -ra történő hivatkozást is módosítani kell.

A Be. 74/A. § (6) bekezdésének hatályon kívül helyezését, a rendelkezés helyes rendszertani elhelyezése indokolta.

A Javaslat a hatályos szabályozástól eltérően, a 2003. július 1.napján hatályba lépett törvénnyel egyezően felfüggesztési okként kezeli azt az esetet ha az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható. Ezzel egyidejűleg a Javaslat a hatályos szabályozás szerinti, ezidáig megszüntetési okként szabályozott ezen rendelkezést hatályon kívül helyezi.

A Be. 546.§-ának hatályon kívül helyezését a Be. 544. §-ának módosítása tette szükségessé. Az ügyészi indítvány kötelező jellegének eltörlésével összefüggésben a bíróságnak az ügyészi indítvány megtételére vonatkozó felhívása értelemszerűen okafogyottá vált, ezért e rendelkezést a Javaslat hatályon kívül helyezi.

A büntetőeljárásról szóló 1998 évi LI. törvény módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény indokolása rámutatott arra, hogy a korábbi szabályozás szerint a megrovás alkalmazásának törvényi előfeltétele az volt, hogy az elkövető a cselekménye társadalomra veszélyességének csekély foka, vagy a társadalomra veszélyesség megszűnése miatt nem büntethető. Figyelemmel arra, hogy a törvény a társadalomra veszélyesség hiányát vagy megszűnését nem büntethetőségi akadályként kezeli, szükséges a Btk.-nak a megrovás alkalmazására vonatkozó szabályait úgy módosítani, hogy a megrovás előfeltételeként nem a büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok megléte szerepeljen a törvényben, hanem az, hogy az elkövető cselekménye az elbíráláskor már nem veszélyes, vagy oly csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legkisebb büntetés vagy más intézkedés alkalmazása is szükségtelen.

A fenti módosítás eredményeként a Btk. 71. §-ában szabályozott megrovás alkalmazhatóságának alapját képező ok – a cselekmény társadalomra veszélyességének elbíráláskori hiánya vagy csekély foka – nem büntethetőséget kizáró ok, így a Be. 174. § (5) bekezdésének a korábbi szabályozással összhangban álló ezen szabálya a módosítás eredményeként kiüresedett, emiatt annak hatályon kívül helyezése szükséges.

2. Az Alkotmánybíróság az Országos Érdekegyeztető Tanácsot (továbbiakban: OÉT) érintő 124/2008. (X. 14.) AB határozatában rámutatott arra, hogy az „ismertetett alkotmányi rendelkezésekből és ezek alkotmánybírósági értelmezéséből egyértelműen következik, hogy jogalkotó hatáskörrel csak az Alkotmány ruházhat fel egy szervet. Az Alkotmányban nevesített jogalkotó szervek között az OÉT és az OÉT-ben részt vevő országos szakszervezeti

szövetségek nem szerepelnek. Az Alkotmány alapján tehát sem az OÉT, sem az abban részt vevő országos érdekképviselők nem jogalkotó szervek, ezért jogszabály-alkotásra a jogszabály kibocsátásához kapcsolódó egyetértési joguk alapján való törvényi felhatalmazásuk ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, a hatalommegosztás elvével és az Alkotmánynak a Kormány, illetve a miniszterek jogalkotását szabályozó rendelkezéseivel.”

A határozat kiemelte az alábbiakat: „Ugyancsak nem vezethető le ilyen jogosultság az Alkotmánynak alapvetően együttműködési, politikai egyeztetési kötelezettséget tartalmazó 36. §-ából sem, hiszen a feladatok ellátása során való együttműködés szófordulatból nem következik a Kormány vagy a Kormány tagjának jogalkotó hatáskörére nézve semmilyen konkrét korlátozás.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a köztársasági elnök indítványa alapján megállapította a határozat rendelkező részében megjelölt rendelkezések alkotmányellenességét.”

A fenti határozat megállapításából következik, hogy az Alkotmány jogalkotói hatáskörrel sem a legfőbb ügyészt sem az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot nem ruházta fel, így a büntetőeljárás törvényben az erre irányuló felhatalmazások hatályon kívül helyezése indokolt.

3. A Javaslat rendelkezik a módosító szabályok hatályba lépését követően a Javaslat hatályon kívül helyezéséről.

60. §-hoz

A törvény rendelkezése szerint – főszabályként – a hatálybalépést követő napon hatályát veszti. Azonban megjelöli azokat a szakaszokat, melyek a későbbi hatálybalépésre figyelemmel, más időpontban veszti hatályukat.